

Četvrtak, 15. mart 2007.
Završna reč Tužilaštva i Odbrane
Otvorena sednica
Početak u 14.16 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Dobar dan. Dajem reč gospodinu Mooreu na 15 minuta.

ZAVRŠNA REČ TUŽILAŠTVA: TUŽILAC MOORE – NASTAVAK

TUŽILAC MOORE: Pokušaću da budem i kraći od toga. Dozvolite mi da kažem nekoliko reči o elementima odmeravanja kazne. Dozvolite mi prvo da kažem nešto generalno. Svaka kazna po našem mišljenju treba da uzme u obzir dva osnovna elementa. Prvo – kazna treba da odražava generalnu težinu samog navoda. I drugo – element odvratanja. U ovom predmetu sasvim je jasno iz činjenica koje su iznete u Sudu i sa kojima je Pretresno veće upoznato, da se radi o jednom strašnom zločinu. Zbog toga mi tvrdimo da su sledeće kazne primerene: kada je reč o gospodinu Mrkšiću i gospodinu Šljivančaninu, ukoliko se proglašavaju krivim za zajednički zločinački poduhvat pod tačkom 1 ili 3, smatramo da je odgovarajuća kazna doživotni zatvor. Kada je reč o gospodinu Mrkšiću i gospodinu Šljivančaninu i individualnim modalitetima odgovornosti, to jest naređivanje ili pomaganje i podržavanje, smatramo da je doživotni zatvor odgovarajuća kazna. Kada je reč o gospodinu Mrkšiću i gospodinu Šljivančaninu i njihovoj odgovornosti po članu 7.3 Statuta (Statute), smatramo da je propust da se spreči ubijanje tako velikog broja ljudi nešto što zaslužuje doživotni zatvor, a za propust da se kazne počinio, odgovarajuća je kazna u rasponu od 10 do 15 godina.

Kada je reč o gospodinu Radiću, ukoliko bude proglašen krivim za zajednički zločinački poduhvat pod tačkom 1 ili 3, smatramo da bez obzira na to što njegova uloga nije bila onoliko značajna kao uloga druge dvojice, odgovarajuća kazna je doživotni zatvor. Kada je reč o gospodinu Radiću i njegovim individualnim modalitetima odgovornosti, na ovoj instanci se radi o pomaganju i podržavanju, smatramo da je odgovarajuća kazna takođe doživotni zatvor. Ali kada je reč o odgovornosti po članu 7.3, treba uzeti u obzir još neke elemente: propust da se spreči Teritorijalna odbrana, ukoliko Pretresno veće zaključi da su oni njemu bili podređeni, odgovarajuća kazna bi bila između 10 i 15 godina. Za propust da se pripadnici Teritorijalne odbrane kazne, odgovarajuća je kazna od osam do 10 godina. A ukoliko Pretresno veće ne bude zaključilo da je Teritorijalna odbrana bila potčinjena, sasvim je jasno da postoje tri druga vojnika JNA koji su njemu direktno bili potčinjeni. Zbog toga smatramo da je odgovarajuća kazna za to između četiri i šest godina. Gospodin Radić je čini mi se do sada proveo u pritvoru nešto više od tri godine. Ja neću više ništa neću govoriti pred Pretresnim većem kada je reč o odmeravanju kazne.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Hvala vam puno, gospodine Moore. Onda sada dajem reč gospodinu Vasiću.

ZAVRŠNA REČ ODBRANE OPTUŽENOG MRKŠIĆA: ADVOKAT VASIĆ

ADVOKAT VASIĆ: Dobar dan svima u sudnici. Dobar dan, časni Sude. Ja se unapred izvinjavam što s obzirom na broj članova tima koji pomažu nama i tužiocu, nisam uspeo da spremim prezentaciju moje završne reči, kako je to učinio juče gospodin Moore, ali ću navode pročitati i citirati, a priznajem da ću se povremeno koristiti i onim tabulatorom koji smo juče dobili od gospodina Moorea. Časni Sude, ova završna reč je i zamišljena kao odgovor na tužiočev završni podnesak i njegovu završnu reč, te će se u njoj navoditi reference koje nisu navedene u završnom podnesku Odbrane gospodina Mrkšića. A za ostale koje su navedene će se samo navesti sadržina podataka koji ukazuju na drugačije stanje stvari od onoga što Tužilaštvo (Office of the Prosecutor) pledira. Možemo reći da je zadatak svih učesnika u ovom postupku bio da posle više od 15 godina doprinesemo rasvetljavanju događaja koji su se odigrali između 20. i 21. novembra 1991. godine na poljoprivredom dobru "Ovčara" kod Vukovara. Ovaj zadatak, iako se u početku činilo tako, nije bio ni malo lak, kako zbog protoka vremena, koje je nad iskazima svedoka neminovno stavilo znak pitanja u pogledu njihove preciznosti i pouzdanosti, tako i zbog obilja relevantne dokumentacije koja je na ovaj ili onaj način nestala i postala nedostupna učesnicima ovog postupka. Nažalost, pomenuta dokumentacija, koju je Odbrana tražila, kao što su: Operativni dnevnik Gardijske brigade i Knjiga referisanja Gardijske brigade, svakako bi nam otvorila mogućnost pouzdanije rekonstrukcije događaja od pre više od 15 godina, kao i uloge svakog od učesnika u ovim događajima. Ona bi nam svakako pomogla da kritički cenimo iskaze učesnika koji su oni, kao svedoci, iznosili pred vama časni Sude u ovom postupku. Drugi problem koji je ovaj zadatak učinio težim je odsustvo nekoliko vrlo važnih svedoka, koji se pred Sudom nisu pojavili zbog toga što su moje uvažene kolege iz Tužilaštva od njihovog dovođenja odustale. Ili zato što se njihovo dovođenje po sudskom nalogu pokazalo komplikovanim. No, pomenuta dokumentacija koju je Odbrana gospodina Mrkšića toliko tražila, što lično, preturajući po arhivskoj građi, što preko zvaničnih državnih organa, nije pronađena. I po svoj prilici bi o njoj nešto više mogli da kažu svedoci koji, nažalost, nisu više živi ili od kojih je odustao moj uvaženi kolega. No, i pored svih navedenih specifičnosti ovog predmeta, možemo reći da je pogrešna bila početna pretpostavka da će se predmet čije optuženje doseže prostorno teritoriju jednog manjeg grada sa okolinom, kao što je to Vukovar, a vremenski obuhvata u toku jednog dana i jedne noći, završiti vrlo brzo i jednostavno. Umesto toga, u periodu od jedne i po godine, obe strane u ovom postupku izvele su veliki broj svedoka i dokaza, čijom smo se ocenom bavili i u završnim podnescima, a to činimo i danas. Prilikom ocene dokaza, strane su na kraju postupka bile prinuđene da ponovo prođu kroz više od 16.000 strana zapisnika i više od 880 dokaznih predmeta, kako bi u svojim završnim podnescima ukazali Sudu na relevantne delove, i metodom ukrštanja pokušali da dokažu i pokažu šta je u iskazima svedoka istinito a šta ne, i zbog čega se nekim svedočenjima ne treba pokloniti vera. Iako je Odbrana na pomenuti način osvežila svoje sećanje na događaje u ovom postupku i izvedene dokaze, bila je prilično iznenađena načinom na koji

je svoje viđenje stvari izneo moj uvaženi kolega Moore u svom završnom podnesku. Čitajući pomenuti završni podnesak, nekada je teško bilo utvrditi odakle potiču pojedini zaključci koji su tamo navedeni. Ponekad se pozivanje na delove transkripta zapravo završavalo samo onim delom koji bi tako izolovan možda odgovarao tezi tužioca, ali koji se u kontekstu možda svedočenja tog svedoka izgleda sasvim drugačije. Dešavalo se da moj uvaženi kolega nekim generičkim formulacijama pokušava da zamagli izoštrenu istinu o ulogama pojedinaca u ovim događajima. Pa tako u jednom delu teksta voli da upotrebljava imena, prezimena i činove i funkcije u vezi nekih svojih tvrdnji. A u drugom delu teksta sve podvodi pod naziv OG Jug ili Gardijska motorizovana brigada, pokušavajući da nam poruči da je sve to isto, iako smo u toku postupka razlučili upravo te različitosti. To ide dotle, da i predstavnike Vrhovne komande, kako to voli da kaže svedok Bogdan Vujić, kao što su pukovnik Pavković i pukovnik Terzić, stavlja u napred navedeni okvir Operativne grupe Jug, iako i sam na stranici 23, paragraf 44 završnog podneska, navodi da su oni detaširani uz komandu Gardijske motorizovane brigade, kao oficiri za vezu, što podrazumeva da oni nisu niti delovi komande, niti mogu primati bilo kakva naređenja od komande Gardijske brigade ili komande OG Jug. Pukovnik Pavković i pukovnik Terzić, i po tvrdnji Tužilaštva, nisu imali nikakve komandne funkcije u komandi Gardijske brigade. Na stranici 13.691 transkripta gospodin Šljivančanin je svedočio: "U skladu sa pravilima koja su bila na snazi u to vreme u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, a s obzirom da je Pavković došao iz pretpostavljene komande, tačno je da Mrkšić nije mogao njemu da da nikakve zadatke". Moj uvaženi kolega tvrdi na strani 23 svog podneska da je pukovnik Mrkšić izdavao naređenja pukovniku Pavkoviću, i to na osnovu svedočenja gospodina Šljivančanina, kako to navodi na stranici 13.550. Ali iz napred citiranog odgovora gospodina Šljivančanina, jasno proizilazi da pukovnik Mrkšić nije mogao izdavati naređenja pukovniku Pavkoviću, oficiru koji dolazi iz pretpostavljene komande, kao supervizor rada komande Gardijske brigade ili Operativne grupe Jug. To su na kraju potvrdili i svi relevantni svedoci i ne samo Odbrane, nego i Tužilaštva. Na primer, toliko citirani svedok Trifunović na stranicama transkripta 8.064 i 8.065. Sledeći primer bi se mogao naći na stranici 26 *final briefa* Tužilaštva, gde se u paragrafu 55 tvrdi da je pukovnik Mrkšić pretpočinio... pretpočinio Teritorijalnu odbranu Petrova gora 80. motorizovanoj brigadi, a odred Leva Supoderica 12. korpusu, i to naređenjem koje ovde predstavlja dokazni predmet 422. Ove tvrdnje o potpisivanju naređenja i izveštaja dalje se protežu i na dokazni predmet 386 od 21. jedanaestog 1991. godine. U toku postupka činilo se notornim da pomenuto naređenje nije potpisao pukovnik Mrkšić, već lice koje je u to vreme zamenjivalo komandanta, a to je bio načelnik štaba Miodrag Panić. U transkriptu na stranici 14.413, redovi 21 do 25. U toj istoj izjavi na stranici 58: "Da li ste vi izjavili da ste tog jutra, 21. novembra 1991. godine potpisali naređenje kojim ste pretpočinili te jedinice, kao zamenik komandanta i to u odsustvu gospodina Mrkšića? Da li ste vi to rekli? Da li se toga sećate?" To je bilo pitanje. Odgovor glasi: "Da, postoji dokument o tome i ja sam ga potpisao". Pitanje: "Dobro. Onda gospodine Paniću, recite mi, vi ste ovo naređenje ovde potpisali u 6.00 ujutro 21. novembra 1991. godine u skladu sa naređenjem Prve vojne oblasti 115 -151, zar ne?" Odgovor: "Da". Ovo je transkript broj 14.414, redovi 10 do 14. Takođe nam se činilo nespornim 21. jedanaestog 1991. godine da je pukovnik Mrkšić bio u Beogradu. Ako je, koliko shvatam mog kolegu, sporno i stvar dokazivanja da li je pukovnik Mrkšić otišao za Beograd 20. novembra ili ne, za 21. novembar takva tvrdnja nije izrečena. Pa

ipak, on u svom završnom podnesku tvrdi da je pukovnik Mrkšić napisao i potpisao i naređenje i izveštaj pretpostavljenoj komandi od 21. jedanaestog 1991. godine. Svi znamo da je taj izveštaj sačinio opet njegov zamenik, u to vreme načelnik štaba Miodrag Panić. Juče je moj uvaženi kolega ponovio ovu svoju zapanjujuću tvrdnju u svojoj usmenoj završnoj reči. I zapravo me potakao na zaključak da se on grčevito drži priče da je pukovnik Mrkšić odleteo za Beograd 21. jedanaestog ujutru, a ne da je otišao 20. novembra kolima, jer je svestan da do njegovog odlaska nije bilo nikakvih informacija da će se tragedija dogoditi. Informacija, koje su na sastanku i redovnom referisanju do njega došle od potpukovnik Panića i nešto od potpukovnik Vojnovića, su govorile da je došlo do propusta u obezbeđenju, ali da situacija nije bila kritična, i da je sada pod potpunom kontrolom. Evo šta o tome kaže svedok Panić u transkriptu na strani 14.328 i 14.329: "Da, da. Kada sam ga o tome informisao, rekao sam da ne bi bilo loše kada bi neko od organa bezbednosti ili iz vojne policije otišli na "Ovčaru" da nešto kažu ili ponude pomoć, profesionalno govoreći, ako bude potrebno potpukovniku Vojnoviću. Ali ne znam da li je nekoga poslao. Mislim da jeste. I mislim na osnovu svega čega se sećam i onoga što sam rekao da on jeste poslao neke ljude. I mislim da je među njima bio Mile Božić. Bio je tamo u Negoslavicima na komandnom mestu, odnosno u kući odmah do komandnog mesta", kaže svedok Vojnović na stranici transkripta 8.980, redovi 18 do 23. Pitanje: "Kažete da je Mrkšić bio ljut i da vam je rekao "Nemoj o tome da mi govoriš"? Odgovor: "Da: "Nemoj o tome da mi govoriš"". Pitanje: "Vi ste Mrkšića izvestili o situaciji kakva je vadala u to vreme kada ste vi napustili hangar na Ovčari?" Odgovor: "Da". Stranica transkripta 8.983, redovi 13 do 23. Pitanje: "Rekli ste mu šta se dogodilo. Rekli ste mu šta se dešavalo: da su ratni zarobljenici napadnuti, da ste napustili hangar, da ste na putu za komandu. I da je sada uspostavljen neki red, s obzirom da su ti ljudi sada fizički razdvojeni od onih koji su ih terorisali, zar ne?". Odgovor: "Upravo tako". Pitanje: "Da li je pukovnik Mrkšić, vama i drugim komandantima možda rekao "Nemoj o tome da mi govoriš", u smislu da preduzmete sve mere koje možete sa svojim jedinicama, jedinicama koje su vam na raspolaganju, " A ako se to pokaže nedovoljnim, onda vas ovlašćujem da upotrebite jedinice Prve čete kao i oklopna vozila od načelnika štaba operativne grupe?" Svedok: "Ne, ništa tako nisam čuo". Postoje dokazi da je pukovnik Mrkšić pre svog odlaska u Beograd te večeri, 20. novembra, o čemu govori svedok pukovnik Glušćević, ali i već citirani svedok, potpukovnik Panić, upozorio da se takvi ispadi ne smeju događati, te da se komandantu 80. motorizovane brigade preko načelnika štaba potpukovniku Paniću u slučaju... Panića, u slučaju potrebe obezbedi pojačanje za obezbeđenje hangara. To moj uvaženi kolega na ovaj nepodoban način pokušava da održi svoju tvrdnju da je pukovnik Mrkšić 20. novembra uveče bio u Negoslavicima. On sigurno tamo nije bio, jer nam je čitava plejada svedoka ovde to potvrdila. S druge strane, i svedok Tužilaštva Trifunović tvrdi da Mrkšić to veče nije bio u Negoslavicima. Ali tvrdi da je bio u Berku i da se vratio u jutarnjim časovima, što ne odgovara istini, jer je nesporno da je u 6.00 časova ujutru potpukovnik Panić, načelnik štaba, potpisao naređenje za komandanta Mrkšića, a što je mogao samo ako ovaj nije bio prisutan. Ova priča sa navodnim naređenjem koja je na stranici 28 završnog podneska Tužilaštva o postavljenju Miroljuba Vujovića za komandanta TO, koje niko osim svedoka Trifunovića nije video, a za koga OTP navodi stranice transkripta 8.210 i 8.371, a ne i stranice i svedočenja istog svedok 8.285 i 8.286, gde upravo svedok Trifunović navodi da je moguće da je ovo naređenje potpisano 21. novembra u jutarnjim časovima, dakle onda

kada pukovnik Mrkšić nije bio u Negoslavcima. Tada bi ovo naređenje mogao da potpiše samo potpukovnik Panić, načelnik štaba. No, kako nema ni traga u ratnom dnevniku o takvom nekakvom naređenju, onda je to čista izmišljotina svedoka Trifunovića u želji da se Tužilaštvu izade u susret. To je na kraju naišlo na potvrdu i u svedočenju samog Vujovića, u jednom drugom *Predmetu* u Beogradu ove nedelje. Najzad, moj uvaženi kolega na stranici 136, paragraf 375 završnog podneska tvrdi sam da je Dušan Jakšić smenjen... da je Dušana Jakšića smenio, a Miroljuba Vujovića postavio na mesto komandanta TO Vukovara major Veselin Šljivančanin. Očigledno da moj uvaženi kolega ne može da se opredeli u svojim tvrdnjama, i da bi najviše voleo da su svi optuženi za sve odgovorni. U poglavlju koje se odnosi na evakuaciju bolnice u Vukovaru i Zagrebački sporazum, na stranici 43 do 45 *final briefa* Tužilaštva, zamagljuje se slika o sadržini ovog sporazuma, kao i o kontaktima koje su imali predstavnici Evropske posmatračke misije (ECMM, European Community Monitoring Mission) i Crvenog krsta sa vojnim zvaničnicima u Negoslavcima i Vukovaru. Jasno je da su lica koja su mogla biti obuhvaćena sporazumom samo bolesni i ranjeni, a da su napred pomenuti posmatrači, gospoda: Petr Kypr, Jan Alan Schou i Jack Cunningham vodili razgovore sa oficirima iz SSNO-a i komande Prve vojne oblasti, koji su istupali u ime Vrhovne komande i generala Rašete i admirala Broveta, a ne sa komandom OG Jug. To se može videti u dokazni predmetima: 322, 333 i 344. Juče je moj uvaženi kolega delimično interpretirao dokazni predmet 320, Izveštaj Posmatračke misije da je predstavnik Crvenog krsta izbačen iz bolnice 19. novembra u 20.00 časova, što zapravo nije tačno, ako se ima u vidu šta je taj isti predstavnik rekao Vesni Bosanac, o čemu ona svedoči u transkriptu 686, redovi od 14 do 25. U svakom slučaju, u pomenutom izveštaju, sledeća rečenica koju moj uvaženi kolega nije pročitao, glasi: "Pošto su dobili uputstva od generala Rašete, počeo je proces registracije, a bolesni i ranjeni su ukrcani u autobuse i vozila Hitne pomoći." Na stranici 57 u paragrafu 128, govoreći o sastanku Cyrus Vancea sa pukovnikom Mrkšićem, moj uvaženi kolega navodi nešto što se ne nalazi ni u dokaznom predmetu 418, a niti je izgovoreno od strane svedoka Trifunovića. Gospodin Cyrus Vance jeste u razgovoru sa pukovnikom Mrkšićem bio ukratko upoznat sa stanjem na terenu i sa aktivnostima Operativne grupe Jug. Ali niti je tada pozeleo da ode u vukovarsku bolnicu, niti je o tome bilo govora. U transkriptu na stranici 8.123, navodi se želja gospodina Cyrus Vancea da ode u vukovarsku kasarnu, a ne u bolnicu. Najzad, pukovnik Mrkšić je rekao na kraju sastanka da se delegacija povede, da vide šta god oni hoće u Vukovaru. Navodi Tužilaštva na strani 76, u paragrafu 190, da je pukovnik Mrkšić dana 19. novembra bio upoznat sa sporazumom postignutim u Zagrebu između JNA i hrvatskih vlasti - ne stoji. Iz dokumentacije Evropske posmatračke misije (ECMM), to je dokazni predmet 315, jasno je da je ovoj misiji izveštaj o potpisanom sporazumu stigao dana 19. novembra u večernjim časovima u 22.41 časova faksom, pa sa ovim za vreme razgovora ni sa Vesnom Bosanac, ni kasnije pukovnik Mrkšić nije mogao biti upoznat. S tim nije mogla biti upoznata ni Vesna Bosanac, kako to i sama kaže. Nije ni sporno da Tužilaštvo nije dokazalo da je pukovnik Mrkšić dobio tekst ovog sporazuma na bilo koji način i bilo kada. Pošto moj uvaženi kolega juče je pledirao oko ove činjenice na iskazu Vesne Bosanac, ja ću vam pročitati šta ona kaže u transkriptu na stranici 672, redovi od 1 do 4: "Ne. Ja sam u to vreme stvari shvatala ovako: on je rekao da je situacija sada bolja, jer je prestala pucnjava. Rekao je da ćemo sada bolje moći da sprovedemo evakuaciju. Bez obzira na to, on sam nije tačno znao šta je to general Rašeta potpisao u Zagrebu". Inače,

što se tiče Zagrebačkog sporazuma, kod mog uvaženog kolege, namerno ili slučajno, kao da postoji nerazumevanje sadržine ovog sporazuma. Iako tekst sporazuma nije bio dostupan na terenu u Vukovaru čak ni 20. novembra, jer pukovnik Pavković toga dana kaže predstavniku Crvenog krsta da mu pokaže primerak tog sporazuma, ipak se čini da u samom sporazumu stoji da se on odnosi na evakuaciju bolesnih i ranjenih iz vukovarske bolnice, kojih je po podacima koji su očigledno dobijeni iz vukovarske bolnice pre potpisivanja sporazuma, bilo 40 teških bolesnika i 30... 360, ili otprilike toliko ranjenika, od kojih su trećini bila potrebna nosila. To su lica obuhvaćena sporazumom. Dakle, njih je ukupno bilo oko 400. Kada se ima u vidu da nije bilo borbenih dejstava od 18. novembra pa nadalje, i da nije bilo prijema novih pacijenta, onda će to biti i konačan broj pacijenta za evakuaciju. Kada se ovaj broj uporedi sa *Dokazni predmetom 321*, izveštajem Evropske posmatračke misije, koji kaže da je u 14.30 časova, 20. novembra evakuisano 82 ranjenika – ležeća, i 263 pokretna ranjenika, te da je još 52 ranjenika ostalo za evakuaciju sledeći dan, može se zaključiti da je to upravo brojka o kojoj govori Zagrebački sporazum i koji su evakuisani u prisustvu Crvenog krsta i Posmatračke misije. Kada se ovo ima u vidu, onda nije jasno kakve tvrdnje iznosi moj uvaženi kolega o kršenju Zagrebačkog sporazuma. Očigledno je da je sporazum potpisan zbog bolesnih i ranjenih. Oni su lica koje je trebalo da nadzire Crveni krst, ali su takođe i kategorija lica koja bi se mogla po odredbama Ženevske konvencije (Geneva Conventions) svrstati i u ratne zarobljenike i zadržati na strani koja ih je zarobila. No, to ovde očigledno nije bio slučaj. Svi bolesnici i ranjeni, bar tako brojke kažu, su na kraju stigli u Hrvatsku. Dakle, nije sporazumom obuhvaćena kategorija "people", kao što to tvdi moj uvaženi kolega, već u sporazumu stoje "ranjeni i bolesni". Možda bi onda stajalo pitanje: A ko su onda ljudi koji su iz bolnice izvedeni u konvoju od šest autobusa, od pet ili šest autobusa? A odgovor bi bio da oni nisu deo Zagrebačkog sporazuma koji, opet kažem, nije ni pristigao na teritoriju Vukovara. Da oni tu ili nisu bili očekivani, ili su tu namerno dovedeni da bi napravili problem oko evakuacije. Da nije tako, onda bi doktorka Bosanac, kada je Zagrebu davala brojke ranjenih i bolesnih, verovatno 18. ili 19. novembra, u taj broj uračunala i one kojima će naknadno staviti gips na zdravu nogu ili zarezati zdravu ruku, ili staviti flaster na oko, a njegovu pušku baciti u bolnički kontejner. Pošto se brojke ranjenih i bolesnih koje je prijavila bolnica i onih koji su evakuisani - slažu, onda su ljudi koji su se zatekli u bolnici zapravo bili na mestu na kome nisu trebali da budu. Za njih je trebalo utvrditi ko su i šta su, i zašto su se našli u bolnici, kad nisu bolesni, a neki su morali objasniti zašto su bili odvedeni... odeveni u bolesničku ili bolničku odeću, a da nisu pripadali ni bolesnima ni osoblju bolnice. Upravo je za takva lica i njihovu trijažu došla grupa eksperata iz Uprave bezbednosti i Odseka bezbednosti Prve vojne oblasti. Tim pre što su oni, dakle ovi ljudi koji su iz bolnice izvedeni 20. novembra zapravo bili oni koji se nisu prethodnog dana dobrovoljno prebacili u "Velepromet", iako... iako nisu bili pripadnici... pod okriljem Crvenog krsta Vukovara, iako nisu bili pripadnici kategorije lica koja su trebala da se nađu u bolnicu. Izvođenje ovih lica zapravo ne predstavlja evakuaciju bolnice, jer ona podrazumeva evakuaciju: bolesnih, ranjenih i bolničkog osoblja. Ljudi koji su se... koji su odvojeni toga jutra, bili su borci, a u Vukovaru je čini mi se, bilo pogrešno deliti ljude, kako to čini moj uvaženi kolega i u Optužnici, na: bivše borce, političke pristalice HDZ-a, novinare, starije, mlađe, žene, jer se iz svedočenja ovde svedoka koje smo čuli, svako je u odbrani Vukovara imao svoje mesto i svoju funkciju u okviru jedinica: ZNG-a, MUP-a, dobrovoljaca, civilne zaštite.

Čak i po svedočenju svedokinje Zvezdane Polovine, i novinari su delovali po zadatku i u potpori Stožera odbrane Vukovara. Da li se može zamisliti aktivista HDZ-a koji u to vreme nije bio član vojne formacije u Vukovaru? Čini mi se da je to zapravo nemoguće. Najzad, moj uvaženi kolega zaboravlja da su upravo svedoci Tužilaštva ovde pred nama potvrdili da je u Vukovaru došlo do opšte mobilizacije, koja... koja je obuhvatala po tadašnjem zakonu kategoriju lica od 16 do 65 godina. Ni jučerašnje plediranje mog uvaženog kolege u pogledu navedenih razlika u pristupu licima sa Mitnice, kako bi on to rekao "juče vojnici", i ljudi iz bolnice, kako je on to juče rekao "teroristi i kriminalci" - je potpuno pogrešna. Ako se sada setite njegove poente na ovu temu, ona se sastojala u tome da su u prvom slučaju pravljeni spiskovi, a da u drugom slučaju nisu pravljeni spiskovi, i da je to zapravo razlika u odnosu na ove grupe koje su trebale da odrede njihovu sudbinu. Da li je moj uvaženi kolega ispustio iz vida svedočenja sopstvenih svedoka: i gospodina Vezmarovića, i gospodina Vojnovića, i P-014? Koliko ja primećujem, a toga se vi sigurno sećate, u oba slučaja je pravljen spisak u hangaru na "Ovčari". U prvom je taj spisak završio kod oficira bezbednosti u Sremskoj Mitrovici, a u drugom je završio, po rečima svedoka P-014, upravo na stolu još jednog svedoka Tužilaštva, a to je potpukovnik Vojnović. Svedok P-014 u transkriptu na stranici 7.815 i 7.816 kaže... Časni Sude, možda bi bilo dobro da pređemo na privatnu sednicu? Ne znam koliko će ovaj navod da otkrije identitet svedoka?

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: U redu, gospodine Vasiću. Molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Sada smo na otvorenoj sednici, časni Sude.

ADVOKAT VASIĆ: Dakle, nije bilo nikakve razlike u tretmanu ovih grupa, što se tiče njihovog evidentiranja, a i destinacije. Verovatno bi i epilog događaja bio drugačiji, da se obezbeđenje 80. motorizovane brigade nije povuklo u kasnim noćnim satima bez nekog vidnog razloga. Zato je ovo povlačenje po stavu Odbrane incident, a ne smišljeni plan navodnog zajedničkog zločinačkog poduhvata, na koji pledira tužilac. A šta nam kaže potpukovnik Vojnović na... na temu ovog spiska? Na stranici 8.974, redovi 21 do 25: "Ne, ja ne kažem da to nije došlo do komande, ali spisak nije došao do mene, niti do mog stola. Tvrđim da ga nisam video. Možda ga je neko stavio na sto pa ga onda opet uzeo. To su sve mogućnosti i nagađanja i to ovde zaista nije važno". Nakratko ćemo ostaviti ovu temu i preći na jednu drugu, a to je navod OTP-a na stranici 105 final brief-a: "Komanda OG Jug primila je specifična naređenje od Prve vojne oblasti u kom su ih upozorili na opasnosti od odmazde od strane vukovarske Teritorijalne odbrane i dobrovoljaca nad lokalnim stanovništvom". Nijedan ovde predočen dokaz ne ukazuje na ovakvo upozorenje, niti to proizilazi iskaza bilo kog svedoka. U naređenju na koje se poziva Tužilaštvo, a predstavlja dokazni predmet 409, ne piše da se upozorenje odnosi na postupke TO Vukovar, niti daje bilo kakvu odrednicu koja bi se povezala sa prostorom delovanja ove TO. A podsetiću da je ovo naređenje poslato svim jedinicama koje su bile

pretpočinjene komandi Prve vojne oblasti. Pored ovog naređenja, komanda OG Jug je primila naređenje komande Prve vojne oblasti koje je ovde dokazni predmet 415. Ovaj dokazni predmet je možda najviše eksploatisan od strane Tužilaštva u ovom predmetu. Po ovom naređenju je po tvrdnji Odbrane, Mrkšić svojim pismenim naređenjem upozorio svoje podređene na pojave na koje je ukazala i komanda Prve vojne oblasti. O ovome svedoče i svedoci Tužilaštva. Na primer, svedok Trifunović. Svedoci Odbrane gospodina Mrkšića: pukovnik Lešanović, pukovnik Gluščević, potpukovnik Danilović, kao i svedoci Odbrane gospodina Šljivančanina: potpukovnik Panić, major Vukašinović. Na opasnost koja je bila predmet ovih naređenja, pukovnik Mrkšić je ukazao i u svom naređenju od 20. novembra 1991. godine, koje predstavlja dokazni predmet 419. On je upozorio komandante mesta da obezbede i kontrolišu bezbednost imovine i lica u svojoj zoni odgovornosti. I kada komentariše posetu gospodina Šešelja Vukovaru, moj uvaženi kolega čini ono što stalno ukazujemo časnom Sudu. Na stranici 110 svog završnog podneska, navodi da je komanda Operativne grupe Jug morala da dozvoli ovu posetu, pozivajući na svedočenje svedoka Trifunovića, iako svedok Trifunović na stranici 8.287 kaže sledeće: "Šta bi se u praksi dogodilo sa njegovim posetama je nešto što ja stvarno ne znam. Ko ga je ovlastio ili izdao dozvolu da to radi, to ja ne znam. Ali kada je reč o proceduri, siguran sam da bi neki ljudi mogli da objasne kako je to išlo. Sve što sam ja čuo jeste da je on došao, da je bio na Petrovoj gori, da je bio u Prvom jurišnom odredu, da je podizao moral i radio na motivaciji, a ja mislim da pukovnik Mrkšić nije izdao dozvolu ni za to. Možda se on, kada je to saznao samo pomirio sa činjenicom". Iz ovoga je potpuno jasno da upravo svedok na koga se tužilac poziva, tvrdi da pukovnik Mrkšić nije dao nikakvo odobrenje gospodinu Šešelju da dođe u Vukovar. I nadalje, na stranici 111, Tužilaštvo sugerise da se u Vukovaru konflikt nastavio i posle 18. novembra, i da je svedok Trifunović govorio o problemima koje su pravili pripadnici Teritorijalne odbrane, ali i dobrovoljci i paravojska, i sa kojima je navodno bio upoznat pukovnik Mrkšić, a po zaključku OTP-a, nije ništa preduzeo. Svedok Trifunović na strani 8.150 najpre navodi: "Čuo sam da je bilo problema sva tri dana: 18. novembra na Mitnici, ali to su bili manji problemi, koji su sasvim mogući u takvoj situaciji; Čuo sam takođe i za probleme 19. novembra sa transportom ljudi iz zauzetih delova grada, najviše iz centralnog dela grada do "Velepromet"-a, do kasarne i do "Ovčare", da je bilo problema i sa lokalnim stanovništvom, kao i sa pripadnicima Teritorijalne odbrane koji su iz tog kraja". A zatim kakva je njegova procena situacije bila u komandi OG Jug, kaže na stranici 821. Pitanje: "Juče ste rekli da su se sve informacije koje su stizale svodile na verbalno zlostavljanje ili lakši fizički kontakt?". Odgovor: "Da". Nije rekao je da je postojala informacija da su događaji takvi da mogu da dovedu do bilo kakvih ozbiljnih incidenata, a takođe nije tvrdio da su u ovim događajima učestvovali dobrovoljci i paravojska, već samo pripadnici lokalne TO. Na stranici 138, paragraf 382, moj uvaženi kolega iznosi tvrdnje pukovnik Bogdana Vujića, da je obavestio majora... pukovnika Mrkšića i majora Šljivančanina o događajima na "Velepromet"-u od 19. novembra, te da je sledećeg dana pronađeno 17 leševa na "Velepromet"-u i da su oni sahranjeni na vojnom groblju uz podršku pozadinskih oficira gospodina Mrkšića. O liku i karakteristikama svedoka Bogdana Vujića smo govorili u našem završnom podnesku. O tome da li je ispravan zaključak mog uvaženog kolege da je on: častan, hrabar i pošten čovek će govoriti malo kasnije nešto više moj kolega Domazet. A ja ću ovde reći da je njegova priča koju je izmislio, srećom, imala svog svedoka, i to svog svedoka na koga se poziva sam Bogdan Vujić. To je

upravo Korica Branko, svedok koga smo ovde saslušali, iz čijeg se iskaza vidi šta je od svega što priča Bogdan Vujić tačno, a šta nije tačno. U konkretnom slučaju, nije tačno niti da je obavestio pukovnika Mrkšića i majora Šljivančanina, koje nije ni video te noći, kao i to da nisu pronađena nikakva tela koja su sahranjena uz asistenciju pukovnika Mrkšića. Da je moj uvaženi kolega hteo da Sudu prezentira dokaze iz prve ruke, pozvao bi za svedoka gospodina Kijanovića, za koga svedok Vujić tvrdi da mu je navodno pričao da je on sahranjivao te leševe. Priznaćete, to bi bilo logično da je tako postupio. Ali je moj uvaženi kolega, spremajući se za ovaj *Predmet*, znao da svedok Kijanović u svom iskazu pred Sudom u Beogradu, nije potvrdio ove navode svedoka Vujića, pa ga zato i nije zvao. I sve je ostalo na svedočenju iz druge ruke. Naravno da pukovnik Mrkšić niti je vido Vujića u noći između 19. i 20. novembra, niti su ti leševi zakopavani od strane Lešanovića, uz pomoć... ne Lešanovića, nego Kijanovića, uz pomoć pozadinske jedinice *OG South*. To su obične izmišljotine svedoka Vujića, koje prihvata moj uvaženi kolega. Na istoj stranici u paragrafu 383, moj uvaženi kolega tvrdi da je pukovnik Mrkšić angažovao jedinice TO Vukovar u selekciji i transportu zatvorenika. To ne bi moglo proizaći niti iz jednog dokaza ili svedočenja koje smo čuli pred ovim časnim Sudom. Pukovnik Mrkšić nije imao ništa ni sa selekcijom, niti sa prevozom zatvorenika. I ceo taj zadatak po prirodi stvari su vršili organi bezbednosti, koji su zbog toga i došli u Vukovar 19. novembra 1991. godine. Pukovnik Mrkšić nije nikada izdao bilo kakvo naređenje da jedinice TO Vukovara učestvuju u bilo kakvoj sličnoj operaciji. S toga je ovo čista insinucija, za koju nemamo nijedan pismeni, materijalni, niti formalni dokaz. I u paragrafu 385, moj uvaženi kolega iznosi proizvoljne zaključke u vezi pukovnika Mrkšića. On tvrdi da je dana 19. novembra pukovnik Mrkšić podelio potčinjenima zadatke u vezi zajedničkog plana zajedničkog zločinačkog udruž... udruženja, a to je evakuacija takozvanih kriminalaca, kako on kaže, iz bolnice. Ako pogledate dokazni predmet 419, biće vam jasno da to nije tačno, i da je upravo ovim naređenjem određena evakuacija bolesnih, ranjenih i civila - radnika bolnice, a ne takozvanih kriminalaca, po rečima mog uvaženog kolege, sa čijom su se trijažom i transportom bavili nadležni organi. Časni Sude, ja bih zamolio da sada pređemo na privatnu sednicu, jer ovaj svedok je svedočio u zatvorenoj sednici. Vrlo je osetljiv. Moj kolega je juče imao referencu na njega. Mislim da je vrlo važan svedok, i moraću pročitati ceo deo njegovog iskaza koji je ovde dao.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

sekretar: Vratili smo se na otvorenu sednicu, časni Sude.

ADVOKAT VASIĆ: Hvala lepo. Nijednim dokazom se ne može potkrepiti ni tvrdnja mog uvaženog kolege da je pukovnik Mrkšić naredio potpukovniku Vojnoviću, komandantu 80. motorizovane brigade, čija je jedinica u svojoj zoni odgovornosti čuvala ratne zarobljenike, da povuče četvu vojne policije i zarobljenike preda pripadnicima TO Vukovara na dalje obezbeđenje. Ovakvu tvrdnju nije izrekao ni sam Vojnović, ni svedok

Vukosavljević, njegov načelnik organa bezbednosti, ni svedok Vezmarović, komandant... komandir čete vojne policije, ni svedok Karanfilov, koji je navodno preneo naređenje, pa ni načelnik štaba potpukovnik Panić. A o tome nema saznanja ni inače sveznajući svedok Trifunović. Ni logika ne ide u prilog navodima Tužilaštva, na strani 102 završnog podneska. Ako bi već krenuli oprobanim tužilačkim tvrdnjama, ko bi to mogao da naredi ili uradi, ako nije komandant - onda bi tužilac najpre morao da objasni nekoliko stvari. Prvo, kako to da Mrkšić izda naređenje kada nije u Negoslavcima? Ili bar, ako tvrdi da je u Negoslavcima, zašto to čini preko referenta bezbednosti, sa kojim nema nikakvog neposrednog kontakta, a to ne čini direktno preko komandanta 80. motorizovane brigade, sa kojim redovno komunicira i sa kojim se video te iste večeri. Podsetiću da je svedočeći pred časnim Sudom, potpukovnik Vojnović rekao da nikakvo naređenje od pukovnika Mrkšića nije dobio - da povuče obezbeđenje, već da je komentar shvatio kao razlog za povlačenje. Taj komentar čak nije ni davao naznake koje bi mogle nama kao laicima da dozvole da zaključimo tako nešto, a kamo li profesionalnom vojniku kakav je bio potpukovnik Vojnović. Pogotovo ako vas podsetim da je potpukovnik Vojnović u svojoj karijeri bio i komandant bataljona vojne policije i bavio se bezbednosnim poslovima. Po stavu Odbrane, ova rečenica koju je potpukovnik Vojnović, po nama i glavni krivac za tragediju na "Ovčari", mogao da shvati onako kako je jedino mogla biti intonirana a to je, ako je uopšte izgovorena na način kako je... ako je uopšte izgovorena je: "Šta ti preduzimaš tamo? Zašto ne koristiš 1.000 vojnika i tenkove koje sam ti pretpočinio da se obezbede red i mir u rejonu Grabovo, Ovčara, Jakubovac". Zato mu kao komandantu ovog rejona pukovnik Mrkšić nije mogao da naredi da povuče obezbeđenje. Mi smo ovde čuli i teoriju i odredbe pravila. I jasno je da potpukovnik Vojnović u noćnim satima nije smeo povući, odnosno nije smeo dozvoliti da se povuče obezbeđenje njegove vojne... da se povuče obezbeđenje sa farme "Ovčara", koje je on postavio svojim naređenjem u 16.00 časova 20. novembra 1991. godine. Čak kada bi tako nešto bilo naređeno bilo od koga, potpukovnik Vojnović je kao iskusan oficir znao da mora tražiti pismeno i eksplicitno naređenje za povlačenje, a ne da pretpostavlja, kako on nevešto to tvrdi, šta je neko drugi mislio. Čak i kada bi dobio i pismeno naređenje što sigurno ovde nije slučaj, i tada ne bi smeo da povuče vojnu policiju u noćnim satima, ako bi smatrao da je situacija kritična. On je tada morao da odbije da izvrši i takvo naređenje, i da se obrati komandantu Prve vojne oblasti, i interveniše da se izvršenje ovakvog naređenja obustavi. Dakle, nismo mogli da nađemo nijedan dokaz koji bi ukazao na to da je pukovnik Mrkšić naredio ništa slično. Osim onoga što moj uvaženi kolega nam nudi, a to su: izjava potpukovnika Panića: "Ko bi mogao, ako ne pukovnik Mrkšić?" i izjava veštaka Odbrane gospodina Šljivančanina, gospodina Vuge koja glasi opet: "Ko bi to drugi mogao, ako ne pukovnik Mrkšić?". Niko niti je video naređenje, niti je čuo naređenje, niti sam onaj koji je primio naređenje tvrdi da je naređenje izrečeno od strane Mrkšića. Kod ovakvog stanja stvari, svaki zaključak druge vrste je deplasiran. Sada ću se vratiti na potpukovnika Panića i njegovu tvrdnju vezanu za navodne instrukcije o predaji zarobljenika koje je dobio za sednicu Vlade. Kada je pitan na osnovu ovih instrukcija da se oni predaju Vladi: "Ko je na osnovu tih instrukcija trebao da izvrši tu predaju?" odgovor je bio: "Ne znam". "Da li ste to bili vi?" "Ne", "Gde je trebala da se izvrši predaja?" Odgovor je bio: "Ne znam". "Kada je trebala da se izvrši predaja?" Odgovor je bio: "Ne znam". "Ko je trebao da napravi spiskove za predaju?" Odgovor je bio: "Ne znam". Kakav je to predstavnik komande, kako se on to predstavlja, koji ide na sastanak da prenese, po njegovoj tvrdnji,

naređenje da se određeni ljudi predaju, za šta, kako kaže sam, ima ovlašćenje, a da ne zna: ni ko treba da ih preda, ni kada, ni zašto, ni kako - da o tome nema nijedne reči u njegovoj beležnici. Mislim da se ovakav iskaz upravo zbog ovoga ne može prihvatiti, kao ni zbog onog dela koji se u potpunosti ne slaže sa iskazom Bogdana Vujića o toku same sednice i nastupu potpukovnika Panića na sednici. O tome će više govoriti moj kolega Domazet. Ja sam hteo nešto drugo da potenciram ovde. Meni je jasno zašto svedoci Trifunović i Panić ne govore istinu u pogledu događaja 20. novembra, a pogotovo onih za ulogu gospodina Mrkšića i njegov odlazak za Beograd. Zamenik komandanta potpukovnik Panić i glavni operativac Trifunović su zapravo po odlasku komandanta 20. novembra uveče, bili ti koji su komandovali jedinicom i koji su sastavili, jedan sastavio, a drugi potpisao, taj čuveni dokazni predmet 422, naređenje o pretpočinjavanju, koje se bazira na navodnom naređenju komande Prve vojne oblasti broj 115151 od 20. novembra, koje zapravo nije naređenje, koje tretira pitanje pretpočinjavanja, već je običan izveštaj. U ovom naređenju sa lažnim osnovom, mislim na dokazni predmet 422, se upotrebljavaju izrazi koji se ne mogu naći ni u jednom drugom naređenju iz tog vremena, podsetiću vas: Šešeljevci, Šumadinac. A kada se pogleda dokazni predmet 444 od 22. jedanaestog 1991. godine, koji govori o saradnji TO Vukovara sa komandom 80. motorizovane brigade, dakle o saradnji, onda je jasno da tu nije bilo nikakvog pretpočinjavanja, pa bi u tom slučaju i sadržina dokazni predmeta 422 bila lažna. Inače, bilo bi normalno da je nakon 18. novembra i završetka glavnih borbenih dejstava u oslobođenju grada, došlo do vraćanja svih jedinica Teritorijalne odbrane koje su bile u sastavu privremenih jedinica, kao što su jurišni odredi, pod komandu svojih štabova. Časni Sude, da li je pogodno vreme za pauzu?

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Da, gospodine Vasiću. Imaćemo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Gospodine Vasiću, želimo da vas zamolimo da imate na umu vreme. Daćemo vam pet minuta više nego što je dobio gospodin Moore, ali molimo vas da imate na umu vreme, inače nećemo moći da se držimo našeg rasporeda. Hvala vam.

ADVOKAT VASIĆ: Hvala, časni Sude. Govoreći o grupi oficira koje je za svedoke zvalo Tužilaštvo, već smo naglasili da je za mnoge od njih bilo logičnije da su našli mesto u njegovoj optužnici. Pogotovo oni oficiri 80. motorizovane brigade koji su u okviru svoje zone odgovornosti čuvali ratne zarobljenike, nad kojima se zločin na kraju i odigrao. Komandant 80. brigade Vojnović nije koristio nijednu od jedinica koje mu je pretpočinio pukovnik Mrkšić za obezbeđenje teritorije Grabovo, Ovčara, Jakubovac, što znači da mu oni nisu bili potrebni i da je imao dovoljno ljudi da obezbedi hangar i zatvorenike. On je najveći krivac što nije sprečio povlačenje svoje jedinice iz hangara, o čemu smo već govorili. On je dozvolio svedoku P-014, čija je dužnost bila da kontroliše pomenuti objekat i događanja u njemu - da odbije da vrši svoju funkciju i da čak odbije

da se vrati na komandno mesto svoje jedinice, ako mu se ne obezbedi vojna policija da čuva njegovu komandu. On je ovo obezbeđenje i dobio od potpukovnika Vojnovića, pa se vratio na komandno mesto, i naredio da se puca u svakoga ko pokuša da uđe u komandu u toku noći, a samo na 200, 300 metara od ovog mesta su u toku noći ljudi odvođeni. O svim ovim događajima i ovome što se ujutro desilo, o svojim saznanjima, potpukovnik Vojnović nije izvestio nikoga iz pretpostavljene komande, kako to sam tvrdi. Umesto toga, sutradan je poslao delegaciju iz Kragujevca na "Ovčaru" - u posetu komandi i pomenutom svedoku. Niko od ovih svedoka nije našao mesto u optužnici Tužilaštva. U ovoj optužnici nije našao mesto ni Bogdan Vujić. Ako je tačno ono što smo čuli od njega za vreme saslušanja, on je tvrdio da je bio komandant u trijaži evakuacije lica sa "Velepromet"-a 19. novembra. Na ovaj zadatak, po njegovoj tvrdnji ga je poslala Uprava bezbednost, i nastupao je u ime Vrhovne komande. Po njegovoj tvrdnji, u toku evakuacije su neka lica izvedena i ubijena, a da on ništa nije učinio da to spreči i da on vinovnike, kako on kaže, Topolu i Crevara - liši slobode, ili čak u slučaju potreba liši i života, jer je kao oficir bezbednosti na ovom zadatku imao ovlašćenje da tako nešto učini. To što on nije učinio kao visoki oficir Uprave bezbednosti, ovde je svojim svedočenjem pokušao da prebaci na pukovnika Mrkšića i majora Šljivančanina. No srećom, ta njegova priča, inače ne puno logična, je u potpunosti pobijena svedočenjem svedoka Korice Branka. Grupa svedoka koje je pozvalo Tužilaštvo, a i deo svedoka koje je pozvala Odbrana gospodina Šljivančanina, a od kojih je prethodno odustalo Tužilaštvo, spadaju u one svedoke oficire koji su se našli u situaciji da možda budu osumnjičeni, odnosno optuženi, pa smo iz njihovih iskaza mogli da saznamo da su iskaze podešavali činjenici da treba izbeći krivičnu odgovornost, i pre... pre svega, sebe ali i bliske saradnike zaštititi koliko god je to moguće. To se i vidi, kada se njihovi iskazi koje su davali u krivičnim postupcima 90-tih godina uporede sa iskazima koja su ova lica davala poslednjih godina, a naročito pred ovim časnim Sudom. Od nekih od tih svedoka, čuli smo da su se održavali sastanci i diskusije između svedoka ove kategorije, da su se pratila suđenja i čitali zapsnici - ko je šta rekao u nekom sudskom postupku. Jedini koga niko nije štitio i koji je bio pogodna ličnost da se na njemu operu lični gresi, bio je komandant pukovnik Mile Mrkšić. Tako su na njega upirali prstom oni čiji je zadatak bio da vrše trijažu i evakuaciju: organi bezbednosti Uprave, Prve Armije, Vukašinović koji je bio nadležan za transport, zatim oni ljudi koji su trebali da čuvaju zarobljene na "Ovčari", već pomenuti oficiri 80. brigade. I najzad... i najzad oni koji su odlaskom komandanta 20. novembra predstavljali komandu OG Jug od večeri 20. do popodneva 22. a to su načelnik štaba i glavni operativac Gardijske brigade. I jedino što se jednim pitanjem ovde niko nije bavio, pa ni Tužilaštvo u svom završnom podnesku, a to je, zašto, ako bi stvar stajala tako kako oni tvrde - da je Mrkšić naredio povlačenje, zašto onda svedok Borče Karanfilov ne kaže ovde pred časnim Sudom jednostavno da mu je komandant to naredio da ide na "Ovčaru" i povuče obezbeđenje 80. brigade? Ako je to istina, time bi svedok skinuo odgovornost i sa sebe i sa gospodina Šljivančanina, u čijoj odbrani je i svedočio. Jedini razlog zbog čega on to nije rekao, je upravo taj što pukovnik Mrkšić nije nikada nikome naredio da se povuče obezbeđenje sa farme "Ovčara". A ko je to učinio, čekajući da on ode za Beograd, u toku ovog postupka - nismo uspeli da utvrdimo. Takođe će ostati tajna i ko je izdao naređenje i zbog čega, kako i zbog nestale dokumentacije, tako i zbog svedoka koga je moj uvaženi kolega propustio da pozove. Jedino je sigurno da to nije bio pukovnik Mrkšić. Jer tada, da je on to naredio, ne bi od sednice Vlade pa do povlačenja

obezbeđenja prošlo više od sedam časova. Znalo bi se ko predaje, kome i gde. Ne bi naređenje o povlačenju išlo preko nekakvih referenata bezbednosti, nego preko komandanata jedinica - u čijoj se zoni odgovornosti ova lica nalaze, i pod čijom se komandom nalaze. Isto tako je sigurno da bi na sastanku ovo bila tema kod redovnog referisanja, a to nije bio slučaj, čak ni u onom delu gde se raspravljalo o događajima na "Ovčari". Najzad, ovo bi bilo upisano u ratni dnevnik, što takođe nije slučaj. Što se tiče same sednice Vlade, sam tužilac nam je ovde po Pravilu 92bis ponudio iskaze svedoka ministara te Vlade, koji tvrde da nikakva odluka u tom smislu nije doneta tog dana u Vukovaru. O tome možda najrelevantnije govori svedok Jakšić, kome je Mrkšić 20. novembra izričito rekao da prenese predsedniku Vrhovnog suda njegovo odbijanje da se ova lica predaju.

Interesantno je i svedočenje pukovnika Šušića, svedoka Odbrane Šljivančanina, koji tvrdi da je on 20. novembra, dok su se autobusi nalazili u kasarni, pozvao Mrkšića, i da mu je Mrkšić naredio da se oni čuvaju po svaku cenu, sve dok Vlada ne donese odluku šta će sa njima biti. Ali u ovakvom svedočenju nema logike, jer ovaj oficir nije mogao, niti je imao potrebe da zove Mrkšića direktno, kad su mere već zaštite preduzeli svedok Vukašinić, kako nam je sam rekao, on je nadležan za konvoj, komandant mesta i kasarne, prisutni major Branislav Lukić, i prisutni načelnik štaba Gardijske brigade Miodrag Panić, komandantove "oči i uši" - kako to kaže moj uvaženi kolega Moore. Kako bi to bilo u slučaju takve odluke, onda bi konvoj čekao kraj i odluku Vlade tu u kasarni, ne bi išao dalje. A on je pre sednice otišao na "Ovčaru". To nam kažu svedoci Tužilaštva koji su bili u autobusima. Da je ta odluka doneta, onda bi ona bila i zapisana na papiriću, u blokčiću potpukovnika Panića, što ga je, kako navodno kaže, nosio umesto službene beležnice na zvanični sastanak. Onda bi tu pisale odluke, a ne neke dve, tri rečenice bez ikakve odluke. A onda bi isti taj Panić, koji kontroliše upis u ratni dnevnik, tražio da se to tamo upiše, ako već nije upisano a nije. Onda bi to verovatno bio predmet izveštaja Prvoj vojnoj oblasti, makar onog što je taj potpukovnik Panić sam napisao 21. novembra 1991. godine. Takav se podatak ne bi mogao prećutati. Taj podatak bi saznao sigurno i Života Panić preko svojih organa i komisija, koje su pratile evakuaciju iz Vukovara. Za to bi morali znati i generali Mile Babić i pukovnik Petković, koji su iz Šida poslali svoje grupe oficira bezbednosti da vrše trijažu. Na kraju, to bi znao i Aca Vasiljević, general, načelnik Uprave bezbednosti, koji je po istom poslu poslao svoju ekipu i bio prisutan na terenu u kritično vreme. Na kraju, čuli smo i svedočenje gospodina Karana da je i Goran Hadžić, predsednik Vlade u to vreme bio saradnik vojne službe bezbednosti. To bi morao znati i SSNO, koji ne samo da je imao direktnu vezu sa svim pomenutim strukturama, već je i na terenu imao i svoja dva oficira za vezu: pukovnika Pavkovića i pukovnika Terzića. SSNO je bio involviran u pregovore o sprovođenju evakuacije iz vukovarske bolnice preko: pukovnika Pavkovića, generala Rašete, admirala Broveta i pukovnika Memiševića, koji su u ovim događajima učestvovali, ili su bar o njima odlučivali. Da li je, imajući u vidu, ono što smo naveli, moguće zaključiti da je pukovnik Mrkšić mogao doneti odluku da se ova lica predaju Vladi, kao što to tvrdi Miodrag Panić, a da to ostane tajna, niti da to bilo gde bude zapisano? Da li je moguće da on zbog toga ne bude pozvan na odgovornost? Da je to van njegove nadležnosti nam govore dokazni predmeti: naređenje generala Vlade Stojanovića od 19. jedanaestog o zabrani predaje... razmene zarobljenika bez njegove saglasnosti, a govori i telegram Aleksanda Vasiljevića poslat majoru Šljivančaninu. Ovakva odluka nije mogla da se sakrije od svih ovih faktora, a ne verujem da je mogla da

se sakrije i od predstavnika Crvenog krsta i međunarodne misije, koji su istoga dana, odmah po ulasku u bolnicu saznali da su ljudi odvedeni - dok su se autobusi još nalazili u kasarni. Dakle, odgovor je ne. Svakako pukovnik Mrkšić ovakvu odluku nije niti doneo, niti je mogao doneti. Da je on doneo ovakvu odluku, ne bi Miodrag Panić bio na "Ovčari" i gledao izlazak zatvorenika. Ne bi oficiri bezbednosti Kijanović, Tomić, Munćan i ostali, bili u hangaru ili oko njega u popodnevnim i večernjim časovima. I na kraju, ne bi zatvorenici bili čuvani do pola 11 uveče kada se obezbeđenje povuklo. Da je pukovnik Mrkšić odlučio da se ovi ljudi predaju, ne bi kapetanu Vukosavljeviću rukovodioci KOG-a... ne bi... ne bi kapetanu Vukosavljeviću rukovodioci kontraobaveštajne grupe iz Šida rekli da se ne bavi istragama oko "Ovčare", već da se brine o bezbednosti svoje jedinice. Najzad, da je to odlučio pukovnik Mrkšić, ne bi bio netačan njegov... upis njegovog odlaska za Beograd. A ovde smo čuli da sa majorom Tešićem nije leteo pukovnik Mrkšić ujutru 21. jedanaestog. Da je gospodin Mrkšić bio tamo, verovatno ovako naređenje ne bi moglo biti doneto, nit bi bilo moguće povući obezbeđenje sa farme "Ovčara". Ovo su primeri kako je Tužilaštvo odlučilo da krivce za zločin na "Ovčari" ne okrivi zarad njihovih svedočenja protiv već optuženog Mrkšića. I kako takva pozicija svedoka utiče na njegovu objektivnost i istinitost njegovog iskaza, to smo videli, a nadamo se da će o tome ocenu dati i časni Sud. Izvođeci zaključke zbog čega je došlo do ovakvog razmimoilaženja sadržine završnog podneska mog uvaženog kolege i onoga što bi po stavu Odbrane moglo da predstavlja jednu validnu ocenu dokaza, došli smo do zaključka da razlog leži u tome što OTP nije poklanjao pažnju onim delovima iskaza svedoka koji su dati u unakrsnom ili dodatnom ispitivanju. Dakle, da bi se došlo do kopletnje mozaičke slike događaja i validne ocene postojanja odgovornosti optuženih, neophodno je podnesak mog uvaženog kolege simultano čitati sa završnim podnescima Odbrane, jer će se tek tad moći svako pitanje rasvetliti sa svih potrebnih strana. Reći ću par reči o ekspertima koje je Tužilaštvo pozvalo ovde. Najpre o gospodinu Theunensu, koji je zapravo član tima Tužilaštva i koji je po sopstvenom svedočenju učestvovao u modeliranju optužnice, u sastavljanju pitanja svedocima. Jedino što nije ispitivao svedoke u sudnici, ali ih je ispitivao van sudnice. O tome imamo svedočenje. On je na platnom spisku Tužilaštva i tamo je privremeno zaposlen. I smatramo da njegov iskaz ne može biti objektiv i prihvatljiv, dok se materijalni dokazi uz njegovu izjavu... uz njegov nalaz mogu prihvatiti i ceniti. Što se tiče drugog veštaka, generala Pringlea, on je u svojim dug... on je u svojim odgovorima i pokušajima da održi ono što je neodrživo - kad je u pitanju gospodin Vojnović, kompromitovao svoju objektivnost i svoju stručnost. Ja ću samo pomenuti reference, časni Sude, nemam vremena da to sada čitam. To su transkripti: 11.064 do 11.096, i 11.070 do 11.071, i 11.093 do 11.105. Ukratko rečeno, ovaj svedok nije imao uvid ni u jedan doktrinarni dokument Opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, o čemu je inače imao pretenziju da govori, niti je imao uvid u dokumentaciju 80. brigade, komande Prve vojne oblasti. Čak nije znao ni da je komanda Prve vojne oblasti formirala komisiju koja je pratila evakuaciju u Vukovaru. Znači, nije imao uvida u, u, u... dokumenta 80. motorizovane brigade...

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Izvinjavam se, da li prevodioci imaju problem?

prevodioci: Nije imao pristup dokumentima. Nije imao pristup dokumentima 80. motorizovane brigade, ni dokumentima Prve vojne oblasti.

ADVOKAT VASIĆ:... motorizovane brigade, niti Prve vojne oblasti, niti je znao da je komanda Prve vojne oblasti oformila tim koji je pratio evakuaciju u Vukovaru. A najveća greška je možda što je smatrao da je Zagrebačkim sporazumom uređena evakuacija ratnih zarobljenika, a što je nedopustivo neznanje, imajući sadržinu... u vidu sadržinu ovog predmeta. Tako da se ni njegovo stručno mišljenje, po nama, ne može uze... uzeti u temelje sudske odluke. Samo ću se sada vrlo kratko osvrnuti na ono što je moj uvaženi kolega juče rekao. Kada govorimo o propisima... o primeni pravila međunarodnog humanitarnog prava, ja ću samo reći da je moj kolega zaboravio da nam priloži članove od 1 do 4 tog pravila. U članu 1 piše da se ono primenjuje samo u slučaju međunarodnog sukoba, tako da se za sadržinu ovih odredbi na koje pledira moj uvaženi kolega mora naći drugi modalitet. Druga omaška koju je napravio je tvrdnja da je ratni dnevnik vođen od 1. desetog do 23. jedanaestog. Ne, ratni dnevnik je vođen do 22. jedanaestog, kada je Operativna grupa Jug predala zonu odgovornosti 80. brigadi. To ćete videti iz dokaznih predmeta 401, koji predstavlja ratni dnevnik. Najzad, mislim, i poslednje pitanje, a proizilašlo je iz vašeg jučerašnjeg pitanja časni sudijo Thelin a predstavlja... a vezano je za generala Aleksandra Vasiljevića i njegovo prisustvo u Vukovaru. Odbrana smatra da postoje ozbiljne tvrdnje da je on boravio u Negoslavcima i u noći između 20. i 21. jedanaestog, a što bi se moglo zaključiti iz svedočenja svedoka Karanfilova, koji kaže da je istog dana kada je doveo u Negoslavce poverenika za Vukovar, i video autobuse u kasarni i grupu meštana oko njih, da je tog istog dana u večernjim časovima u kuću gde su bili smešteni organi bezbednosti, došao i general Vasiljević i njegov zamenik general Tumanov. Ovo nije uobičajena poseta da dva generala bezbednosti dođu. Za to je trebao imati zaista poseban razlog. Ako je verovati ovoj izjavi Karanfilova, onda je to moglo biti jedino 20. novembra, jer su jedino tada autobusi bili u kasarni opkoljeni narodom, i jedino je tada on mogao poverenika iz kasarne odvesti u Negoslavce. Zašto ovo može biti bitno? Pa, ako je načelnik Uprave taj koji odlučivao o sudbini ratnih zarobljenika i vodio razmenu za grupu Labrador, onda je on mogao da odluči i o sudbini zatvorenika sa "Ovčare". Ali da li je to i učinio, nažalost, nismo mogli da proverimo, jer je moj uvaženi kolega iz Tužilaštva odustao da pozove generala Vasiljevića za svedoka, iako je bio na 65ter listi. Nakon ove ocene završnog podneska i završne reči mog uvaženog kolege, ja završavam i ustupam završnu reč mom uvaženom kolegi Domazetu koji će je privesti kraju. Hvala najlepše na pažnji koju ste iskazali slušajući me.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Hvala gospodine Vasiću. Problem se sastoji u tome što imamo još samo pet minuta za gospodina Domazeta. Prema tome, on će morati veoma kratko da izloži to što ima.

ZAVRŠNA REČ ODBRANE OPTUŽENOG MRKŠIĆA: ADVOKAT DOMAZET

ADVOKAT DOMAZET: Izgleda da mi je ostalo vremena samo da vam kažem dobar dan. Nažalost, moraću moje izlaganje koje je bilo predviđeno za oko 40 minuta i da

izaberem u ovih pet minuta da kažem nešto, obzirom da mi je gospodin Vasić ostavio vremena da još nešto o svedočenju Vujića kažem, i nešto što se završnog tiče. Ali, i to ću morati da skratim. Samo u pogledu Vujića, one vrlo važne stvari na koje je juče i uvaženi kolega Moore insistirao, a to je dolazak iz "Velepromet"-a te noći. Dakle, tada sigurno nije mogao da vidi pukovnika Mrkšića, ne samo zbog toga što se radilo o vremenu daleko iza ponoći, kada je komandant spavao, i u Operativnoj grupi je mogao da bude samo dežurni oficir, već iz zbog toga što je vrlo jasno svedočenje svedoka Korice, da je došao pre Vujića iz "Velepromet"-a, jer je za razliku od njega, došao kolima, ne pešice, i da sve vreme dok je bio, pukovnika Mrkšića nije video, pa nije mogao da ga vidi ni... ni Vujić koji je mnogo kasnije naišao, a sa Koriciom otišao kasnije na spavanje. I još samo jedno, da je zaista potpuno nelogično i neprihvatljivo da bi jedan oficir, kao što je bio Mrkšić, saslušao one reči koje je Vujić ovde rekao, i da na to ne bi ništa, ama baš ništa odgovorio. To je neprihvatljivo i neverovatno, i verovatno razlog što Vujić to već nije mogao da izmisli, odnosno da izmisli odgovor na raport koji nikada nije ni dao. Nažalost, više o tome ne mogu, samo ću se za ova dva ili tri minuta vratiti na ulogu samog pukovnika Mrkšića. Da kažem, da nekada je ovde proizilazilo da je njegova uloga malte ne i bila samo da se stara o tome šta će biti ili šta se dešava sa ovom grupom od oko 200 zatvorenika. Treba imati u vidu da je pogotovo tih poslednjih dana, komandant Operativne grupe morao da brine o više hiljada vojnika pod njegovom komandom, o više hiljada civila koji su tražili da izađu iz grada posle prestanka borbi, o još nejasnoj situaciji, miniranom gradu, i mnogo problema koje je imao da rešava. I da ovde nije iznet nijedan dokaz da je u toku prepodneva, kada je izvršena trijaža u bolnici, u bilo kom trenutku komandant Mrkšić bio obavešten o tome da li je izvršena, koliko je ljudi obuhvaćeno tom trijažom, ko su ti ljudi, a tvrdi se da je navodno te ljude ustupio nekakvoj Vladi - na sastanku o kome je već bilo reči, i to neću ponavljati. Još samo nekoliko reči o samom Mrkšiću, koji je inače rođen u samoj Hrvatskoj, gde se i školovao i živeo. Gimnaziju je upravo završio u Vukovaru, i školovao se u vojsci i došao do najviših položaja uglavnom u ovoj elitnoj jedinici, kakva je bila Gardijska brigada. Nikada ne bi bio na takvim položajima da je ikada ukazivalo nešto što bi bilo - da se radi o čoveku koji je mogao nešto loše da uradi sa ljudima druge nacionalnosti. Podsetio bih da su o njemu kao komandantu i kao oficiru, svi svedoci koji su o tome pitani, a koji su svedočili, sve najlepše o njemu kao čoveku, oficiru i komandantu govorili. Najzad, za razliku od mnogih koji su se i sa mnogo manjim činovima ili položajima u ovim ratovima obogatili, general Mrkšić je otišao u penziju, živeo sa ženom i troje dece, tri ćerke, koje i danas izdržavaju, žive od te penzije. Čak jedno vreme, dok se nije predao Tribunalu, radio fizičke poslove na pijaci sa ženom u Beogradu, što najbolje pokazuje o kakvom se čoveku radi. Nažalost, nemam zaista više vremena. I mogu samo da ponovim naš predlog iz podneska da Odbrana smatra da Tužilaštvo nije dokazalo izvan razumne sumnje da je optuženi Mrkšić učinio dela koja mu se stavljaju na teret, i da Odbrana predlaže da ovaj časni Sud donese oslobađajuću presudu. Hvala.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Hvala, gospodine Domazet. A sada se obraćamo Odbrani gospodina Radića. Reč ima gospodin Borović.

ZAVRŠNA REČ ODBRANE OPTUŽENOG RADIĆA: ADVOKAT BOROVIĆ

ADVOKAT BOROVIĆ: Hvala, časni Sude. Časni Sude i uvažene kolege tužioci, počecu jednim citatom velikog pesnika Petra Petrovića Njegoša koji je rekao: "Strah životu kalja obraz često". Taj filozofski pristup životu je i Miroslav Radić sledio, i zato je odlučio da pred ovim časnim Sudom, i samo pred ovim časnim Sudom kaže istinu, kako bi hrvatska javnost i javnost u Srbiji znale njegovu ulogu u celom ovom postupku. Odbrana Miroslava Radića i sam Radić osuđuju zločin na "Ovčari" kao jedan gnusan čin, i kukavički akt ljudi koji su to izvršili. Optužnicom se Miroslavu Radiću stavljaju na teret krivična dela kršenja zakona i običaja ratovanja i zločine protiv čovčnosti. Mi smo u *final brief-u* obradili sve ono što je vezano za član 3, član 5 Statuta. Osvrnuli smo se na svaki onaj navod Tužilaštva u *final brief-u*, to jeste završnom podnesku. U pogledu člana 3 detaljno, a u pogledu člana 5 Statuta možemo samo da dodamo da Odbrana smatra na samom početku, da Tužilaštvo nije uspelo van razumne sumnje da dokaže ove navode Tužilaštva od juče - da je optuženi bio svestan razloga koji mu se stavljaju na teret sistematskog ili rasprostranjenog napada, odnosno on nije znao kontekst... rasprostranjenog i sistematskog napada, i da su njegove radnje deo tog napada. Takođe, Tužilaštvo nije uspelo da dokaže ni kroz izvođenje dokaza, ni kroz završni podnesak, da je optuženi bio svestan činjenice da su srpske snage zauzele sva naselja u Istočnoj Slavoniji, kako tvrdi Tužilaštvo. Tužilaštvo takođe nije uspelo da dokaže da je Miroslav Radić bio obavešten ili je mogao da bude obavešten, ili da postane svestan, da je u toku napad takvog karaktera. On kao komandir čete došao je u Vukovar, dobio je zadatak - samo jedna ulica, i taj zadatak je izvršavao po naređenju svog komandanta. Praksom ovoga Suda je utvrđeno da se mora dokazati da je optuženi imao ne samo nameru da počini krivično delo koje mu se stavlja, već mora da zna da je došlo do napada na civilno stanovništvo. Čuli smo kakav je osvrt dao Miroslav Radić u toku svoga svedočenja. Ili ono što je još opreza radi važno istaći, on je u najmanju ruku morao rizikovati da njegovo delo postane deo takvog napada. Mislim da Tužilaštvo nijednu od ove tri važne formulacije koje sam naveo, a koje predstavljaju biće povrede ovog člana 5, nije dokazalo. U paragrafu 139, Tužilaštvo govori o inicijalnoj selekciji u bolnici 18. i 19. jedanaestog. Juče smo posebno čuli nadahnuti pledoaje kolege Lunnya koji je upravo vezano na ovo... za ovu okolnost, naveo i pozvao se svedočenja doktora Njavra. Ono što je interesantno za Odbranu, a nadam se biće i za ovaj časni Sud, jedna... jedno reteriranje koje su imale poštovane kolege upravo vezano za ovog svedoka. Kažu "Ukoliko van razumne sumnje Sud ne veruje svedoku Njavru, onda je sigurno da je neko iz Gardijske motorizovane brigade učestvovao u ovoj inicijativnoj selekciji u bolnici u ovom periodu". Tužilaštvo takođe smata, ako je pogrešio doktor Njavro, pa onu činjenica oko doktora Radomira Dejanovića je pogrešno saopštio, onda ne treba značiti da se treba doneti zaključak da sve ostalo doktor Njavro ne govori kako je bilo. Odbrana smatra da preko ovoga, pre svega, mi ne smemo tek tako lako preći. Svaki svedok koji se zakleo pred ovim Sudom, ne samo svedok P-024, o kome smo podneli čak bili inicijativu da se povede istraga protiv njega, već je čovek koji se tretira kao žrtva pred najvećim sudom na svetu, posle zakletve - morao je govoriti istinu, bez obzira što je imao u određenom trenutku i funkciju ministra zdravlja Hrvatske. On je dematovan svedokom... svedočenjem svedoka Karana, jednog poštenog oficira, koji je saznao da se doktor

Radomir Dejanović pominje u ovom kontekstu, i vrlo decidno je ovom Sudu objasnio: "Ja sam taj koji sam pitao doktora Njavra poznaje li Radomira Dejanovića i ja sam taj koji je obavio sve radnje koje Tužilaštvo stavlja navodno na teret optuženom Radiću". On je bio kapetan bezbednosti, i on je potvrdio ono što je Odbrana od samog starta, ne znajući šta će svedočiti Karan, dokazivala - da Radić nije bio kapetan bezbednosti, odnosno kapetan KOS-a, Kontraobaveštajne službe u prevodu, kako je smatrao to da je bilo nekada sam doktor Njavro. On je rekao ne samo da je pitao za svoga druga doktora Radomira Dejanovića, već je pred ovim Sudom iscrpno objasnio ko su članovi porodice Radomira Dejanovića, koliko je star, gde je studirao, i tako dalje. Mi smo svedoku Njavru predložili da nikako Dejanović nije mogao studirati sa Radićem, jer je fakultet završio u Beogradu, da je stariji 10 godina od Radića. A sa druge strane, da je Radić završio Akademiju u Sarajevu i da je naravno, 10 godina mlađi. Međutim, namera da se obmane Sud, da se pomogne Tužilaštvu, ili ne znam koji razlog, opredelila je tog svedoka da on ostane kod svoje tvrdnje. Međutim, zahvaljujući uslovima koje je ovaj časni Sud obezbedio braniocima koji su imali potpuno fer suđenje za svoje klijente, mi smo išli dalje, vezano za ovo svedočenje, i saznali smo da je Njavro netačno govorio, biću veoma blag, kada je rekao da ga je kapetan Radić uhapsio i odvezao u Sremsku Mitrovicu. Svedok Karan kaže: "Ja sam taj, pošto sam ja organ bezbednosti. I ja taj posao sam po zakonu obavio" i to su potvrdili veći broj svedoka. Zatim doktor Njavro kaže – onaj događaj sa Ante Marićem, stavlja u kontekst radnji koje je navodno izvršio kapetan Radić. Svedok Karan kaže: "Ja sam taj koji sam razgovarao sa Ante Marićem, ja sam taj koju mu je rekao "Skinu te žute Borovo čizme, možeš imati problema". To su sve detalji i okolnosti koje je pokušao da saopšti svedok Njavro, a nisu odgovarali istini. Tako da ne samo da se on može koristiti na okolnost da je neko iz Gardijske motorizovane brigade zlostavljao u bolnici ljude i učestvovao u selekciji, već on uopšte ne može da bude korišten kao svedok Tužilaštva, zbog toga što nije govorio istinu. I imam još dodatno vezano za njega, svedočenje svedoka P-012, koji je u transkriptu na strani 3727/5, za datum kada jedan kapetan uveče sa Kuzmićem, teritorijalcem, obilazi bolnicu, Njavro je tvrdio da je Radić, a ovaj svedok kaže: "Znam da je to činio jedan kapetan sa brkovima, mogao bih ga prepoznati ako ga vidim. Uostalom, tog kapetana sam vidio u filmu "100 dana Vukovara". I mi smo taj dokaz, časni Sude, ovde uveli, tako da je apsolutno dilema... kao dokaz broj 171, oko toga, nadam se, potpuno jasna i razrešena od strane Odbrane, a ja sam časnom Sudu, i možda ovo može pomoći i Tužilaštvu da razmišlja u nekom drugom pravcu o ovom svedoku. Uostalom, ovo Tužilaštvo je uzelo i intervju od Radomira Dejanovića, doktora, koji je rekao da bi mi zaključak bio potpuno kompletan: "Ja ne poznajem kapetana Miroslava Radića". U paragrafu 144, sa druge strane, sadrži se jedan stav Tužilaštva da je Radić učestvovao u procesu identifikacije i selekcije navodnih zločinaca, delujući po naređenju Šljivančanina. Kao prilog i kao dokaz ovoj tvrdnji, Tužilaštvo je izvelo pred ovaj Sud svedoka P-030. Ovaj svedok P-030 kaže da je čuo, i to je jedina rečenica koja je praktično stavila još davno, pre nekoliko godina, u zajednički zločinački poduhvat, kapetana Miroslava Radića, a Odbrana je uspela, i to ću postupno Sudu objasniti, da dokaže da ni ovaj svedok nije govorio istinu. Možda nije popularna metoda za svedoke Tužilaštva reći da ne govore istinu, ali časni Sude, žao mi je, sem svedoka Njavra, svi svedoci koje je izvelo Tužilaštvo, i koji navodno opterećuju položaj Miroslava Radića - su zaštićeni svedoci, sa posebnim zaštitnim merama, što govori u prilog tvrdnji da su to ljudi koji se kriju od očiju javnosti, tako da dokaze nikada zbog

toga što su bile sednice zatvorene za javnost, vezano za te svedoke, neće saznati ni javnost u Hrvatskoj ni javnost u Srbiji. Čak i kada se objavi bilo kakva presuda, niko neće znati koji su to dokazi, jer smo ih izveli na zatvorenim sednicama. Dakle, ovaj svedok P-030 kaže kako je čuo kada je Šljivančanin rekao: "Kapetane Radiću, pretresi ljude". Pitali smo ga, i ranije je davao više izjava na tu okolnost, on je izjavio sledeće: "To je kapetan koji je imao na ramenima četiri zvedice, koji je imao 35 do 40 godina, koji je visine od 175 do 180". Predočeno mu je da je kapetan Miroslav Radić u to vreme imao 29 godina. Predočeno mu je da je visok 192 santimetra, pa je juče malo permutovao kolega tužilac kada je i za Šljivančanina tvrdio da je isto toliko visok. I predočeno mu je da je on kapetan koji ima tri zvezdice, ali inače ih nije nosio na uniformi, o čemu se izjasnio veliki broj svedoka. Uveli smo i dokaz. Na tom dokazu postoji uniforma na kojoj nema činova na ramenima. Inače se izbegavalo u ratu da se stavljaju činovi na ramena, već imaju pločicu napred. I nije bio u beretki, to jeste, nije imao beretku na glavi, i to bordo beretku, niti je bio u običnoj sivomaslinastoj uniformi 20. novembra 1991. godine, već smo jasno saopštili da je Miroslav Radić 20. novembra bio u maskirnoj uniformi. Da je bio u maskirnoj uniformi, mi smo čuli svedoka 2D-4 i da nije nosio činove na ramenima. Ovog svedoka Odbrana je demantovala ne samo što je tvrdio da je video Radića 20. jedanaestog, prilikom ove selekcije, već su ga demantovali svedoci Odbrane gospodina Šljivančanina. Sam Šljivančanin, koji je svedočio pred ovim Sudom, kaže da Miroslav Radić 20. jedanaestog 1991. godine u vreme kada je bila evakuacija, nije bio u bolnici. Svedok Simić, komandir čete vojne policije koja je obezbeđivala evakuaciju, koja je vršila pretres zarobljenih, koji su odvođeni do autobusa, decidirano tvrdi pred ovim Sudom pod zakletvom: "Kapetan Miroslav Radić nije bio prisutan, niti je učestvovao u procesu trijaže, pretresu i selekciji zatvorenika". Paunović, svedok koji je ovde iscrpno objašnjavao svoju ulogu u bolnici, direktno pitan, izjavio je da Miroslav Radić nije mogao imati nikakvu ulogu, niti je imao bilo kakvu ulogu u prisustvu njegove čete vojne policije, to jeste njegovog podređenog komandira čete Simića i njega. Direktno smo upitali Simića da li je Radić učestvovao u toj selekciji. On je odgovorio na strani... na... Paunović je odgovorio na strani 14.182/24, pa smo pitali Simića, pošto sam ja propustio kao branilac da to direktno pitam Paunovića, koje godište je tada bio Paunović - 1991. godine, rekao je 1956. godište. Znači da je u relevantno vreme imao 35 godina, da je visok 175 do 180, što znači u najmanju ruku, ovaj svedok je mogao da vidi kapetana... da vidi svedoka Paunovića, a nikako kapetana Radića. Tom pretresu ljudi, trijaži i odvođenju do autobusa, prisustvovali su i svedoci kao što su Dragutin Berhofer, zatim svedoci P-031, zatim Emil Čakalić, svedok P-009, i svedok P-012. Časni sudija Parker je omogućio Odbrani tada da predочи svedoku P-030 šta su izjavili svi ostali svedoci po Pravilima (Rules of Procedure and Evidence) koja su važila u tom trenutku. Niko od njih niti je čuo da neko proziva kapetana Radića, niti je neko pomenuo kapetana Radića, a svi su stajali u onoj grupi ispred bolnice na metar - dva daleko od svedoka P-030. Uvaženi kolega Moore je pokušao to da u jednom trenutku ovde razjasni na Sudu, pa je pitan Berhofer. On je izjavio da je izgledalo da taj čovek nema nikakve činove, da ima oko 40 godina. A svedok P-031 je rekao da je to bio poručnik, poručnik kao osoba koja je vršila pretres, a ista ta osoba je bila u kasarni, koja je izvela onih 15 ljudi iz autobusa. Insistirao je uvaženi kolega tužilac dugo na tome, ima u transkriptu 3.240 do 3.248. I na kraju je odgovor ostao da je to bila jedna ista osoba i da je bio poručnik. Naravno, niko nije pomenuo kapetana Miroslava Radića. Ovo... ovaj Sud zna da je problem identifikacije

vrlo važan, i na to je ukazao i Tužilaštvu juče sa pravom, i da moramo da budemo veoma pažljivi i oprezni kada se ta identifikacija vrši, da ne bi naneli nepravdu i zlo, posebno ne nekom od optuženih. Svedok P-030 možda je bio zaveden i onim filmom "100 dana Vukovara", kada su prikazivali pogrešnu osobu, a vrtelo se stalno ime kapetan Miroslav Radić na svim televizijama, a bila je druga osoba na tom snimku. Možda je svedok P-030 morao to da kaže ovom Sudu, zato što ne smemo zaboraviti da je on bio jedna od lica koja su obrađivani od strane tajne policije Hrvatske - HIS, i taj izveštaj HIS-a smo mi ovde uveli. Tužilaštvo ste nije protivilo, mislim da je Dokaz broj 300, nije se protivilo, uveli smo taj dokaz, gde sasvim jasno, već treći put, da ne preterujem, ću pomenuti da je ta tajna hrvatska služba ušla u tajne podatke ovog Tužilaštva, koje bi trebalo zbog toga biti zabrinuto, crpili te podatke u tom trenutku, pripremali svedoke, među kojima i svedoka P-030. I onda je logično bilo da je neko morao onakvu nekada skrpljenu optužnicu - ovde potvrditi na Sudu. To nije greška ovog sastava Tužilaštva - oni su to nasledili. Ali mislim da su se mogli potruditi da preurede optužnicu u nekom drugom pravcu, da se ne svede ovaj postupak u odbrani optužnice, koja je jednom napisana, već da utvrdimo istinu, da imamo jedno pravično suđenje. Drugi stav Tužilaštvo se odnosi na selekciju i ukrcavanje u autobuse i to 20. novembra. Tužilaštvo kaže da je Radić sledstveno ovome što sam naveo, bio zajedno sa Šljivančaninom u bolnici. Tužilaštvo kaže da je Radić priznao da je bio 20. novembra u bolnici, ali Odbrana kaže: Da, ali sasvim u nekom drugom kontekstu. Mi smo to mogli da izbegnemo. Znali smo činjenično stanje, ali Radić je govorio istinu. On je otišao kasnije, posle te evakuacije. Bio je u maskirnoj uniformi, nije sreo Šljivančanina, nije prisustvovao trijaži i evakuaciji, niti odvođenju ljudi do autobusa. Tužilac se poziva časni Sude na svedoka P-018, koji kaže da je otišao sa Radićem u bolnicu. Možda, ali Sud ovde mora verovati tada svedoku Radiću. Pored toga, što više osoba koje sam citirao, potvrđuju da u vreme evakuacije Radić nije bio, što je najubedljiviji argumenat, i mislim da Sud tako bi trebalo da razmišlja. A sa druge strane, ako se samo prisetimo svedočenja svedoka P-002 i P-022, videćemo da su ova dva svedoka govorila o (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) da bi se utvrdilo šta se događalo u bolnici. Svedok P-002 je tokom svedočenja rekao da po dolasku u bolnicu nije video Miroslava Radića. Dobro ga poznaje i tokom suđenja se veoma trudio da pogorša njegovu poziciju. P-022 tvrdi da je kapetan Radić bio na Petrovoj gori, pa ga je poslao da svedoka P-002 odveze u bolnicu. Dakle, u tom trenutku, kada se svedok P-002 i P-022 nalaze u bolnici, Radić je na sasvim drugom kraju. Ovi svedoci koje smo ovde čuli i koje je detaljno ispitivalo Tužilaštvo, govorili su kako je tekla akcija pretresa i selekcije i trijaže. I mi smo shvatili, citirajući Pravila, da u tim poslovima, u delu poslova učestvuje vojna bezbednost, rekao sam u delu poslova, a u delu poslova vojna policija. Tako bi bilo nelogično i neživotno doneti zaključak da je kapetan jedne obične motorizovane čete došao u jednoj komplikovanoj operaciji, kako kaže Tužilaštvo, i davao naredbe pripadnicima vojne policije i pripadnicima organa bezbednosti. Što se tiče Radićevog prisustva u kasarni, a vezano za svedoka P-030, znači jednog jedinog, koji je za ovako teške dve konstrukcije koje je napravio, dosta nanio problema Miroslavu Radiću, taj svedok P-030 kaže da je ponovo, nakon izvesnog vremena, u samoj kasarni video kapetana Radića, doduše sada u nekoj kožnoj jakni i bordo beretki, znači uniformi koja nikako nije mogla pripadati redovnom oficiru, a posebno Radiću, i niko to do sada nije potvrdio, kako sa spiskom ulazi u autobus i izvodi 15 lica, koji su kasnije odvedeni u... u bolnicu, to jeste vraćeni u bolnicu. Čuli smo kao

svedoka zamenika optuženog Šljivančanina, Ljubišu Vukašinića koji kaže: "Ja sam taj koji je u autobuse uvodio lica. Ja sam taj koji je iz autobusa u kasarni izveo 15 ljudi po spisku i vratio u bolnicu." - i to je bila njegova obaveza i zadatak. Upitan direktno da li je kapetan Miroslav Radić imao bilo kakvog udela i da li je viđen uopšte u kasarni, dobili smo negativan odgovor. Ovde je saslušan i svedok Šušić. On je komandovao vojnom policijom u kasarni. Nikada niti je sreo niti je vidio kapetana Radića u kasarni, ni ranije, ni tada u kritično vreme. Pokušaj, ne znam koju blagu reč da upotrebim, Tužilaštva da... neću reći da spekuliraju, nema smisla, ali ne mogu da nađem neku drugu reč, da Vukašinić... izjava Vukašinića i svedoka P-030 se ne isključuju, ne stoji, jer je navodno ovaj gledao u tri autobusa - Vukašinić, pa postoji mogućnost da je Radić pregledao neke druge autobuse. Vukašinić je vrlo decidan: "Ja sam taj." I to su ljudi koji su ovde časno kao ozbiljni ljudi svedočili, i sebi napravili probleme, ali je rekao: "Ja sam taj koji je ljude po spisku pročitao, izveo iz autobusa i vratio u bolnicu". Dakle, tu nema dileme i nema nekog tumačenja, koje bi trebalo da ide na teret Miroslavu Radiću. Tako da kada imamo sve ovo u vidu, a detaljnije smo to objasnili u završnom podnesku, onda je sasvim jasno da Radić nije mogao prisustvovati nikakvom zlostavljanju, niti prebijanju, niti maltretiranju ljudi, kako u bolnici, tako ni na kasarni, niti kasnije ponovo, ako eventualno toga je bilo u krugu bolnice. On nije mogao učestvovati ni u takozvanoj reselekciji, koja je kasnije bila u bolnici kako... što tvrdi Tužilaštvo u svom završnom podnesku, u prisustvu Miroljuba Vujovića iz Teritorijalne odbrane, što znači da mu nije čak ni moglo biti poznato, ne samo da nije prisustvovao, da je prema zarobljenim licima bilo upućeno bilo kakvo agresivno ponašanje ili bilo kakve pretnje. I mislim da su ovi dokazi čisti kao suza i da tu Odbrana neme uopšte dileme. Zlostavljanje i ubijanje na "Ovčari" 20. novembra, nešto o čemu je Tužilaštvo govorilo - Odbrana je to od prvog dana negirala da je Radić učestvovao na bilo koji način i da je saznao tu činjenicu, o čemu ću malo kasnije o saznanju te činjenice elaborirati pred ovim časnim Sudom. Tužilaštvo kao posebnu glavu obrađuje propust Gardijske motorizovane brigade da efikasno interveniše tokom zlostavljanja i kasnije povlačenja sa "Ovčare". Mislim da je gospodin Vasić o tome dosta govorio. Tiče se odgovornosti 80. kragujevačke brigade. I stav je Odbrane Miroslava Radića takođe jedna teška okolnost na koju se usuđuju da izgovore branioци u nekom krivičnom predmetu, ali Tužilaštvo je imalo čiste dokaze protiv ljudi iz 80. kragujevačke brigade, a to izgovaram ne zato što želim bilo kome da ima problem, nego zato što su oni stali na stranu Tužilaštva - pokušaju da se glorifikuju njihove radnje na licu mesta. Oni danas zauzimaju, neki od njih, i visoke položaje u Vojsci ranije Jugoslavije, sada Srbije, dok moj mali kapetan čete, koji je napustio vojsku 1992. godine, a mogao je napredovati visoko u hijerarhiji JNA, objasniću zbog čega je to uradio, on treba da posledice propusta, komandne odgovornosti ljudi čija je to bila zona odgovornosti, jer Miroljub... Miroslav... pukovnik... potpukovnik Vojnović, on je bio komandant mesta Ovčara, Jakubovac i Grabovo, sva tri mesta. Njegov čovek je bio komandant mesta Ovčara, na koga je on preneo tu nadležnost, njegova je bila četa vojne policije, koja je u toj zoni odgovornosti u kritično vreme prisustvovala zlostavljanju i maltretiranju. Imali su saznanja, a imali su i svest da se može desiti zločin na "Ovčari", i onda su pobjegli u 22.30, to jeste u pola jedanaest. Usput, to što su pobjegli sa lica mesta u 22.30, tvrdeći da pre toga nikakav zločin se nije desio, direktno demantuje svedoka P-022, koji je tvrdio da su zločini bili od 17.00 pa do 22.00 i nešto, zato što je on na Petrovu goru otišao, kao što sam kaže, u jedanaest, dvanaest ili jedan. Ako poštujemo načelo

institucija *in dubio pro reo*, o sumnji povoljnijoj za optuženog, onda verovaćemo da je bio na Petrovoj gori u jedanaest sati 20. novembra. Ako je bio u jedanaest sati, a ne zna kako i čime je otišao sa Ovčare na Petrovu goru, kako je sam izjavio, onda verujemo da je otišao peške, što znači mnogo ranije, pre nego što su pobjegli iz 80. kragujevačke sa Ovčare, napustio svedok P-022, tako da nije mogao ni saznati da se zločin dešava u kome on nije učestvovao. Uostalom, to ću se posebno osvrnuti. Tvrdnja Tužilaštva da je Radić morao otići sa četom posle jedanaest da bi sprečio... sa svojom četom da bi sprečio likvidaciju, je potpuno neutemeljena. Pod jedan, nije imao saznanja od svedoka P-022 a reći ću zbog čega. Pod dva, to je zona odgovornosti 80. kragujevačke motorizovane brigade. Imala je svoju četvu vojne policije. Nije imao šta Radić da je poziva da ode u njihovu zonu odgovornosti. Dakle, potpuno je neutemeljen stav i ne znam iz čega proizilazi taj stav. I ne smemo zaboraviti, ako su u pola jedanaest 20. novembra pobjegli iz rejonu gde se desio zločin, 21. novembra 1991. godine u 06.00 časova, po tvrdnji Tužilaštva, a izveli smo to ovde kao dokaz, Teritorijalna odbrana Vukovara je prepočinjena 80. kragujevačkoj brigadi. Dakle, od pola jedanaest do šest ujutru, oni su se nalazili još na "Ovčari", u "žutoj kući" je bio komandant mesta Ovčara, preuzeli su odgovornost i *de jure* u 06.00 časova ujutru - oni su bili ljudi koji su mogli da spreče zločin pod jedan, i pod dva, da kazne pripadnike Teritorijalne odbrane Vukovara, jer ih *de jure* se njima prepočinjavaju u 06.00 časova 21. novembra, tako da dve velike ove tačke optužnice veoma lako su otklonjive - koje vezuje Tužilaštvo za kapetana Miroslava Radića. Važno je pitanje prethodno znanje optuženih i predvidljivost zločina na "Ovčari". To je pitanje kojim se Sud bavi, a Tužilaštvo smatra da je optuženom bila poznata reputacija bezakonja od strane pripadnika Teritorijalne odbrane. Tužilaštvo ovo potkrepljuje tvrdnjom da su komandanti JNA imali dužnost, to smo juče čuli, da budu informisani u njihovim zonama odgovornosti u pogledu njihovih potčinjenih. Nijedan komandir čete po vojnoj doktrini nema svoju zonu odgovornosti, on ima samo pravac dejstva. Zonu odgovornosti ima komandant bataljona, pa naviše. To smo ovde dokazali, i mislim da su veštaci Tužilaštva tu činjenicu potvrdili. Ali u vremenu na kom je Radić bio na pravcu dejstva svoje čete, nijedan se zločin nije desio, pa čak ga laički tumačili da je to bila, uslovno rečeno, njegova neka odgovornost na pravcu dejstva njegove čete. Radiću stavljaju na teret stvari koje je dobro činio, u smislu da je on bio svestan reputacije, loše reputacije pripadnika TO, zato što je Miroslav Radić učestvovao na prvoj liniji fronta. To je jedna potpuno neosnovana tvrdnja, i neko ko je bio častan oficir, ko se borio, nije se krio po okolnim selima oko Negoslavaca, mislim na oficire, već je bio sa svojim vojnicima – imamo slučaj, čuli ste, izvlačenje ranjenih sa lica mesta, njihovu brigu posle rata, o tim vojnicima, sve je to Tužilaštvo zloupotrebljavalo, pa čak i kad je posećivao grobove nekih od ljudi, te je sasvim jasno da on nije znao. Ako su neki od njih i učesnici zločina, zašto bi ih on posetio. To je upravo dokaz njegove nevinosti. Druga stvar u sklopu ovoga da je Radić bio svestan reputacije, loše reputacije pripadnika TO, jeste, kaže Tužilaštvo, njegovo prijateljstvo sa Karanfilovim. Neverovatno. Nisam našao nigde, pročitao sam sve transkripte, na šta je Tužilaštvo mislilo, pa sam zaključio sledeće: Miroslav Radić sam je bio u Negoslavicima jednom u oktobru kada je ranjen. To je ovde izvedeno. I dva puta 13. i 14. jedanaestog, kada je išao po dozvolu, koju mu je trebalo potpisati Momčilović, a na nagradno odsustvo kojim ga je nagradio kapetan Stijaković, zamenik komandanta Prvog motorizovanog bataljona. Pročitao sam sve transkripte, nigde iz tih transkripata ne proizilazi da su on i Karanfilov, ukoliko su se uopšte i sreli, a nema

ni za to dokaza, razgovarali o problemima i bezakonju koje vrše pripadnici Teritorijalne odbrane Vukovara. Dakle, ova dva, uslovno rečeno, pokušaja da se to stavi na teret Miroslavu Radiću, mislim da su ostali bezuspešni. Znanje optuženih o ponašanju Teritorijalne odbrane Vukovar pre 18. novembra 1991. godine. U paragrafu 178, ponavlja se konstrukcija da su pripadnici TO Vukovar bili potčinjeni Radiću i da je on prihvatio njihovu reputaciju TO i dobrovoljaca u svom intervjuu koji je izveden kao dokaz, o čemu ću se posebno osvrnuti. Međutim, Tužilaštvo na ove dve pogrešne premise gradi dokaze. Premisa da je Radić... da su oni Radiću bili potčinjeni, a dokazaćemo do kraja završne reči da nisu, i to smo izvedenim dokazima, čini mi se, već u velikoj meri ubedili i samo Tužilaštvo, jer, ovde smo čuli da je vezano za taj intervju, Miroslav Radić držao obuku, kako piše u intervjuu, skoro 500 ljudi. Ali čuli smo i svedoka koji je načelnik štaba bezbednosti 80. kragujevačke brigade, koji se preziva Vukosavljević, koji je izjavio da je oko 400 ljudi iz Prvog bataljona 80. ili Drugog, nisam siguran, motorizovane kragujevačke brigade na samom početku bilo u rejonu Petrova gora i da su oni tu obezbeđivali, imali su neku logističku podršku, a nisu bili na prvim borbenim linijama. Za njih kapetan Radić tvrdi da su oni deo ljudi i dobrovoljaca koje je u prvoj fazi obučavao. Dakle, ne radi se o pripadnicima TO Vukovara, već se radi o dobrovoljcima iz Srbije a njih je, nažalost, tu i bilo. Činjenica da je Radić udaljio 40 nedisciplinovanih, takođe se ne odnosi na pripadnike TO, već na dobrovoljce. I to govori o više stvari: Ide u prilog Radiću kao nekome ko je imao dobro klimu komandovanja, što se zloupotrebljava opet u stavu Tužilaštva, a s druge strane, identifikovao je sve one koji mogu praviti probleme. Tako da oni koji su ostali, to nisu ljudi koji imaju reputaciju da će činiti bezakonje ili da vrše bilo kakvo bezakonje. Nažalost, Tužilaštvo se poziva na svedoka P-024. To je onaj svedok koga sam na početku naveo kao svedoka koji je morao biti krivično gonjen zbog svega onoga što je radio ne samo u Srbiji, nego što je ovde lagao Sud. On je rekao da je kod Radića postojao bio nedostatak discipline i nasilja, i da je to bio opšte poznat princip. Svi svedoci, među kojima i P-022 i P-018, svedoci Tužilaštva, kao i svi oficiri i vojnici koje smo čuli, kažu jednoglasno da je Radić bio častan oficir, ozbiljan, disciplinovan, strog i da tu uopšte nije bilo dileme. I upravo na tu okolnost Trifunović se izjašnjavao kroz pitanja ove Odbrane - kakva je bila klima komandovanja, a sve vezano za ono što su veštaci Tužilaštva ovde objašnjavali. Zašto je ovaj P-024 je dobio takvu ulogu, potpuno je nejasno Odbrani. I mislili smo da pred ovim najvećim Sudom na svetu ipak moraju da budu dovođeni provereni svedoci. Svedoka P-024 nisam uveo u dokaze i ne zloupotrebljavam ovaj časni Sud, ali kada smo predložili da se on... da se vodi istraga protiv njega, doneo je odluku da će to ceniti Pretresno veće, sve što smo u vidu dokumentacije dostavili kada bude razmišljao o kredibilitetu ovoga svedoka. To znači da moram podsetiti ovaj časni Sud da on nije znao osnovne pojmove na terenu na kome je boravio. Tvrdio je da je pored Leve Supoderice imao odred Desna Supoderica. Nećemo zaboraviti onu vojnu knjižicu koju je on doneo ovde u fotokopiji koja je bila falsifikovana, jer na trećoj strani postoji rubrika gde se stavlja pečat vojne pošte, a on je tu stavio neke falsifikovane pečate, opštinske, neke mesne zajednice, što smo naravno lako... ja mislim preko svedoka Trifunovića ovde demantovali. Kada smo ga pitali gde je original, jer fotokopija ne može služiti kao dokaz - ako je to jedina stvar koja treba da podupre taj dokumenat, on je rekao da je spalio. Zašto smo tražili da se on i krivično goni? Zato što smo mu prikazali dokaz broj 198. Tvrdio je da je svaki dan sretao i kapetana Radića, a posebno svog kapetana Kamenog, da mu je malte ne bio desna ruka. I

kada smo mu prikazali fotografiju, to jeste dokaz 198, on uopšte nije prepoznao tog svog komandanta, dakle on je potpuno slagao, slagao ovaj Sud. Žao mi je što to (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...). Moje uvažene kolege nisu proverile podatke o njemu čime bi utvrdili da je on bio osuđivani kriminalac. To dovoljno govori o njegovom kredibilitetu. U paragrafu 100 - 283, tužilac govori o nasilju. Govore o prebijanjima ispred Radićevog komandnog mesta, kao i o ubistvima i prebijanjima u kući preko puta, kako je i rekao Svedok P-018. Tamo je bila pritvorska jedinica. Tako on kaže. Dakle, tu je teoriju prihvatilo tužilstvo. P-018 tvrdi da je postojala ova specijalna zgrada. Što se tiče odbrane Miroslava Radića, svim svedocima smo postavili to pitanje, čak i svedoku P-002: Da li je na Petrovoj gori u Novoj ulici bio bilo kakav pritvor ili zgrada gde su ljudi mučeni, ubijani? - Ni jedan jedini svedok to ne samo da nije potvrdio, već su sa velikim zaprepašćenjem čuli tu izmišljenu činjenicu. Uostalom, ovaj svedok P-018, mi smo ga ovde unakrsno ispitivali, on je rekao da je video na "Ovčari" da je ubijeno 1.040 ljudi, da je on bio prisutan na "Ovčari", transkript 7.564 i 7.565. Međutim... međutim, on je takođe izjavio da je bio besan i da je on te izjave izmišljao, demantovao je da je uopšte bio prisutan na "Ovčari" i tako dalje. Tužilaštvo potpuno iznosi pogrešnu tvrdnju, juče je elaborirao mladi kolega Lunny, da je Radić prisustvovao prebijanju hrvatskog ratnog zarobljenika od strane pripadnika TO Vukovara. To je konstrukcija koja je ponovljena više puta. Poziva se na svedoka P-022. Odbrana tvrdi i vrlo lako je dokazivo da se uopšte ne radi o hrvatskom ratnom zarobljeniku, to je pod jedan. A pod dva, da njega i po tvrdnjama ovoga svedoka P-022 nisu tukli pripadnici TO i Leve Supoderice, već pripadnici vojne policije koja je obezbeđivala štab Tešića. To je onaj čuveni *addendum* svedoka P-022 koji se naknadno ovde pojavio pred njegovo svedočenje, da se on posle 15 godina setio da je neki pretucan, a da je kapetan Miroslav Radić bio hladan, nije uopšte reagovao, želeći verovatno da potvrdi svoju lažnu tvrdnju kada mu je, došavši sa "Ovčare", saopštio za zločin, da je on tada isto slegnuo ramenima. A zašto smo ovako ubedljivi da je ovo lažna izjava? Iz sledećeg razloga: Svedok P-022 u transkriptu na strani 4.979/19 kaže u pogledu ove osobe za koju Tužilaštvo kaže da je hrvatski ratni zarobljenik i da su ga pretukli teritorijalci: "Radić mi je rekao da ga odvedem u štab kod majora Tešića, što sam i uradio. I tamo je bila vojna policija i ja sam rekao da je ovo dezertar. I onda je jedan od tih vojnih policajaca udario Krstića. On ga je zapravo šutnuo u glavu i on je pao na zemlju i onda je pretučen još od četvorice... Otišao sam u štab i raportirao kapetanu Radiću". Iz ovoga se vidi da nije ratni hrvatski zarobljenik, i da ga nisu tukli pripadnici TO. Da bi nakon toga, na strani T5100/16 rekao: "Ja, Radić i Vidić smo to videli. I mi smo gledali". Dakle, čak i u ovoj konstrukciji nije bilo na komandnom mestu Miroslava Radića, kao što kaže Tužilaštvo, i nisu ga tukli pripadnici TO. Svedok P-022 u vezi ovog slučaja Krstić, kako smo ga mi nazvali, na pitanje da li se to desilo onog istog dana kada je poginuo poručnik Vošić, u transkriptu 5.099/4 on kaže: "Da, tog istog dana", pošto je to bio početak oktobra. A samo osam redova dalje, dato je na strani 5.099/16, on kaže: "Ne". Uostalom, Odbrana smatra, da više ne dužimo oko ovoga, da je svedok Andrew Pringle ipak na ovim pogrešnim tezama dao jedno tumačenje, pre svega, u pogrešnom tumačenju vojnih naredbi u sadejstvu, pod jedan, a pod dva, na ovom svedočenju svedoka. Da li imam još vremena pre pauze? Ne mogu da procenim?

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Sada bi trebalo da napravimo pauzu. Možda možete još nekoliko minuta. Ili ukoliko želite, sada možemo da napravimo pauzu?

ADVOKAT BOROVIĆ: Pa može pauza. Hvala.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: U redu. Počinjemo opet u 17.55 časova.

(pauza)

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Da, gospodine Boroviću?

ADVOKAT BOROVIĆ: Hvala, časni Sude. Sledeće pitanje je poseta Šešelja, kojoj Tužilaštvo više daje značaj nego što smatram da je to važno za ovaj problem koji mi imamo ovde u Sudu. I njegova poseta 13. novembra, kako kaže Tužilaštvo, na Radićevo komandno mesto. Radić nije imao komandno mesto. I to smo čuli više puta. To nigde nije naveo svedok u svojoj belešci koju smo izveli kao dokaz. I ta beleška je vrlo interesantna, zato što smo čekali 15 godina da se ona pojavi pred nekim Sudom, jer taj svedok je svedočio u mnogim drugim predmetima, neću reći kojim da mu ne bih otkrio identitet. Tu postoji jedna formulacija koja je izrečena od strane Šešelja da "Nijedan ustaša ne sme izaći živ iz Vukovara". To je tako tumačeno dok se nije pojavila beleška. I mi smo utvrdili, analizirajući strane, da piše. i to naknadno dopisano "Nijedan ustaša ne sme izaći" ali ima i formulacija "Nijedan dobrovoljac ne sme izaći iz Vukovara". I o tome je govorio Šešelj, pa je jednom kompilacijom...

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Oprostite gospodine Boroviću, ali ne vidim u transkriptu referencu na kog svedoka se pozivate. Možda ste vi to rekli, ali ne vidim to u transkriptu, ili mi je promaklo?

ADVOKAT BOROVIĆ: Hvala, časni Sude, pošto ne stižem da pratim. Govorim o svedoku P-002 i njegovom dokumentu koji smo izveli kao dokaz. Sve smo mi to analizirali... Opet je greška. Znači svedok P-002. Hvala. Samo ću taksativno navesti da u belešci nigde ne piše "komandno mesto", već stalno piše "kuća tog i tog". U belešci, a to je izvedeno kao dokaz 884, strana 212, nije navedeno ime kapetana Radića kao osobe koja je prisutna bila na tom sastanku, a bilo bi normalno da bude upisano njegovo ime pored drugih imena. Ovaj svedok se pokušao pozvati na kolege Peterneka i Predića koji su svedočili pred Sudom u Beogradu. Kada su od strane Odbrane saopšteni navodi njihovih svedočenja za koje je on potvrdio da je čuo da su svedočili, on je imao samo komentar: "To su ludaci" i vrlo uvredljivo se izrazio o jedinim svojim svedocima na tu okolnost. Međutim, ono što je važnije za ovaj Sud, time smo se bavili i to ima u final brief -u, tako da neću detaljno, ali samo bitne stvari. U toj belešci piše na strani 2.005: ... *Izbrisano po nalogu Pretresnog veća ... dolazi. On dolazi. Ranjen je.* Svedoci: Razvigor Virijević, Mladen Marić, Milivoje Šimić i Jovan Šušić i -- pitao sam ih da li je oficir (...) *(Izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* (...) ikada bio ranjen na vukovarskom frontu i svi su oni to porekli. A onda najzanimljivija stvar, koja takođe podriva kredibilitet tog nazovi dokumenta jeste deo koji se nalazi na strani 199 te beležnice, a ja bih zamolio Pretresno veće da pažljivo pogleda stranu 199, kao i stranu 200, i to iz sledećeg razloga: zato što

pokazuje da je ovaj svedok P-002, kome se pridaje tako velika važnost, na strani 200 ubacio kapetana Radića bez ikakvog konteksta, da bi nakon togasa drugom olovkom dodavao ime kapetana Radića. On govori o povezanosti operacija u kojima se nalazio kapetan (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) i kapetan... tenkovski operater Ristić, koga je on zvao Rile, a onda na strani 200. nakon ovog imena Rile, on samo u zagradi dodaje Radić, i Rile je onda postao skraćeno za Ristić. To je skraćeno od Ristić, a i Rale je skraćeno od Radić. Tako da tu očigledno nije bilo greške, ali kada je kasnije krivotvorio ovu belešku, ubacio ga je u taj period 13. novembra, iako je u to vreme Radić u stvari bio u Negoslavicima, a to je bilo vreme kada je on otišao u Beograd po dozvolu." U "final brief"-u smo dali jednu analizu šta je on tu sve pisao. I ono što je najgore, i što mislim najviše posvećuje pažnju Odbrana tom svedoku jeste, da je on i naknadno dolazio u ovo Tužilaštvo, ili samoinicijativno, ili ne znam iz kojih razloga. I ljubaznošću mojih kolega, dobili smo i taj intervju. U intervjuu on ne svedoči o Vukovaru, niti o bilo kom događaju vezan za ovaj Sud. (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) ljudi koji dolaze da daju lažne izjave za novac, dok su u ono vreme bili vatreni sledbenici i sluge režima Slobodana Miloševića. Moram da kažem da smo u martu 1991. bili na suprotnim stranama. Ja sam bio u vođstvu najveće opozicione partije u Srbiji, a on je bio na drugoj strani. Tako da je to nešto što javnost mora da zna jer su ti neredi, jer su te demonstracije najveće posle rata, bile organizovane zbog pisanja režimskih medija. On je pisao tada u jednom od tih režimskih medija, neću reći kom. I naknadno, nakon pet godina, pošto nikoga nije prijavio, a kaže da je saznao za zločine 21. novembra, bio je dužan kao građanin da prijavi zločine i zločince. Čekao je pet, šest godina, i onda je počeo da pravi scenario po dogovoru sa raznim ljudima. Znanje optuženih za ponašanje Teritorijalne odbrane 18. jedanaestog Tužilaštvo vezuje za jednog svedoka P-016. Malo ću pokušati da budem kraći, časni Sude. On je rekao da je prisustvovao evakuaciji iz bolnice. Tvrdio je da su iznošeni bolesnici u svetlo plavim pidžamama sa prugama, svi doterani i lepo izbrijani. Doktor Vesna Bosanac nije znala da su tako bili obučeni ranjeni i bolesni, i ona je potvrdila, o tome smo izveli dokaz, da je vojska prvi put ušla u krug bolnice 19. jedanaestog 1991. godine. Tome su posvedočili: P-021, Radić, svedok 2D-4, Paunović, Simić i ostali svedoci. Ne smemo zaboraviti kada je kolega iz Odbrane Šljivančanina pokazao snimak rasprave Šljivančanina i Borsingera, koji je bio 20. novembra 1991. godine, svedok je rekao ovom Sudu ne trepnuvši da je to gledao nekoliko dana pre u Beogradu, pošto nije znao ni kad je to bilo, ni kada se desilo. Slagao je da je poznavao kapetana Radića, jer nije znao da objasni u kojoj je tačno bio jedinici, o čemu je pisao, niti je pružio bilo koji dokaz da je pisao o kapetanu Radiću. I kada smo mu, iako zna topografiju, sam je izjavio, pokazali dokaz 156 - da pokaže Sudu gde je bolnica, on je rekao da mu treba turistička karta i da on ne može da to pokaže. On je ovde posvedočio da je psihijatrijski bolesnik, ali da nije koristio lekove, već ih je bacao. Zatim, kada smo ga pritisli dokazima - da je evakuacija bila 20. novembra i da on nikako nije mogao biti, jer smo mu pokazali poledinu fotografije za koju je rekao da je snimio istog dana kada je bila evakuacija, na kojoj piše 18. jedanaesti 1991. godine, onda je bilo sasvim jasno da ovaj svedok ne poznaje uopšte događanja u Vukovaru; i kao što sam kaže na moje provokativno pitanje, izjavio je: "Bio sam u JNA, a za sve ono što mi se desilo, neko će to debelo da plati". Mislim da takav stav ne sme da ima nijedan svedok, posebno onaj koji dođe da govori istinu pred ovim Sudom.

Pod tri: Znanje optuženih o ponašanju Teritorijalne odbrane 20. novembra 1991. godine. To se misli na zlostavljanje i maltretiranje ljudi, to jeste, misli se na ono što se dešavalo u bolnici i kasarni. I pošto sam ja stav Odbrana izneo, ne bih taj deo obrazlagao. Što se tiče znanja Gardijske motorizovane brigade o zločinima kao stav Tužilaštva, svedok se poziva na svedoke P-022 i P-018, da je uglavnom kapetan Radić saznao od svedoka šta se desilo. Reakcija je bila sleganje ramenima. A svedok P-018 je rekao da su razgovarali o zločinima, a u susednoj prostoriji je bio kapetan Radić, i on pretpostavlja da je on to mogao čuti. Odbrana je uspela da dokaže da svedok P-022 ovde, koji je po stavu Tužilaštva najvažniji svedok na ovu okolnost, nije govorio istinu iz sledećih razloga. Ovaj svedok je dao intervju Tužilaštvu, i to smo ovde čuli, kao osumnjičena osoba. Njemu je rečeno: "Vi ste osumnjičeni, ali protiv vas se neće voditi krivični postupak". To je osoba (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) Samo ću citirati nešto što je rekao kako bi pokazao da 20. novembra, u ključnom momentu kada su vršeni zločini, on nije bio na "Ovčari", bez obzira na činjenicu da on... on tvrdi da je on bio ubica i da je bio na "Ovčari". Rekao je da je obezbeđenje kapetana Radića odvelo P-022 u bolnicu. On tvrdi da je po naređenju kapetana Radića odveo svedoka P-002 u bolnicu. Pitali smo ga koliko je dugo ostao u bolnici. Odgovorio je: "Oko sat vremena. Nakon toga sam se vratio u štab sa njima, i toga dana časni Sude sam ostao u rejonu štaba". Tu je bilo pominjanja različitih datuma oko dovođenja svedoka P-002 od strane svedoka P-022 u bolnicu. Ali ono što je za ovaj Sud najvažnije, da su i jedan i drugi izjavili da je samo bilo jedno dovođenje ovog svedoka u bolnicu uz pomoć vojnika P-022. Međutim, mi smo pretraživali ono što je uvaženo Tužilaštvo dostavilo, i pronašli smo video snimak koji je ovde izveden kao dokaz 568, kao broj 568. Na tom dokazu se vidi svedok P-002 u vreme kada je bila evakuacija... Verovatno sam nešto pogrešio oko ovih... mnogo je zaštićenih svedoka, ali časni Sude, stvarno ne znam, trudim se. To očigledno nije moj problem, pošto su sve zaštićeni svedoci koji imaju ime "P" a prezime "O". Sve nula do nule. dokaz broj 568. Ako kažu oba svedoka da je samo bilo taj dan njihov susret i dovođenje u bolnicu, a svedok P-022 kaže da je ostao kapetan Radić kući, odnosno na Petrovoj gori, i da se on vratio i ceo dan proveo u rejonu štaba, to jeste Petrova gore, on nije bio u 12 sati na "Ovčari", kako je pokušao ovde da kaže Sudu. Šta nam preostaje? Mislim da ovaj časni Sud, kao profesionalni Sud ne sme van razumne sumnje i neće to siguran sam, dozvoliti, da bez provere ovih tvrdnji verujemo jednom, po meni, slobodno reći - učenjenom svedoku, koji je imao optuženje u Beogradu, stekao je status svedoka saradnika (...) (*Izbrisano po nalogu Pretresnog veća*) (...) Bilo bi uzaludno da sada proveravamo tvrdnje ovog svedoka vezano za druga dva vojnika. Lica za koja on tvrdi da su bili na "Ovčari" su Janković i Vidaček. Oba ova svedoka su sada mrtva, a po mom mišljenju on nije slučajno odabrao da pomene dve osobe koje nisu u stanju ni da potvrde ni da ospore njegovu priču, a time nam je oduzeo mogućnost da mu poverujemo da je on vršio zločine, došao u Novu ulicu i saopštio kapetanu Radiću o događaju na "Ovčari". Zašto mu ne smemo sa druge strane ni dalje verovati? On ne zna kada se vratio, ne zna sa kim se vratio, ne zna da li kolima ili peške. I ono što je najčudnije, rekao je da je bio u civilnom odelu sa nekom puškom koja nije pripadala vojnom naoružanju. Pitali smo svedoka P-002: onog dana, 20. jedanaestog, kada ga je ovaj svedok o kome govorimo doveo u bolnicu, kako je bio obučen i kako je bio naoružan. On je potvrdio ono što je izjavio i u *Predmetu Beogradska Ovčara*: Imao je maskirnu uniformu na sebi i automatsku pušku M-70A. Istog dana u isto vreme o kome govorimo, mislim da je... da

ovog puta možemo verovati svedoku P-002. Zatim smo čuli od svedoka P-022 da je on ubijao ispred hangara u periodu od 17.00 časova pa nadalje. Rekao je da je bila rupa ispred hangara. I ne postoji nijedan svedok koji je bio na "Ovčari" koga nisam pitao, pa čak i onog pukovnika zaduženog za asanaciju posle rata, da li je našao bilo kakve tragove rupe ispred ulaza u hangar. On je se plastično izrazio "Ne. Video sam samo zemljicu zdravicu", koliko se sećam.

(...) *(Izbrisano po nalogu Pretresnog veća)* (...)

prevodioci: Molim vas mikrofona, časni Sude.

ADVOKAT BOROVIĆ: Stvarno se izvinjavam. Možemo li molim vas da predemo na privatnu sednicu?

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Molim privatnu sednicu.

(privatna sednica)

Sekretar: Sada smo... vratili smo se na otvorenu sednicu, časni Sude.

ADVOKAT BOROVIĆ: Što se tiče svedoka P-018, njemu je Odbrana suprotstavila svedoke: Stijakovića, Vučkovića, Zirojevića a poseb... posredno i Tešića, jer se Radić kritične večeri nalazio na večeri 20. novembra kod Vučkovića. To je tačno i o tome ću malo kasnije govoriti. I drugi put svedok P-002 govori istinu. On suprotno svedoku P-022 kaže 20. novembra uveče da je bio kući kod Nade i Stanka i te večeri se Radić nije pojavio u kući. Što se tiče datuma 21. novembra, i o tome šta nam sada saopštava svedok P-002, mi smo utvrdili iz one beleške da nikada nije postojalo nikakvo komandno mesto. O tome smo se izjasnili, već kuća kod Nade i Stanka. I nikada taj svedok direktno nije pitao kapetana Radića o ubistvima na "Ovčari". U unakrsnom ispitivanju, kada je bio pritešnjen ovaj svedok da izgovori šta je pitao kapetana Radića, odgovor je bio, "Pa ono: Šta je to bilo?" To nisu konstrukcije koje možemo staviti u ozbiljno pitanje da li je on pitao kapetana Radića šta je bilo na "Ovčari". I onda smo nakon toga pokušali da proverimo te tvrdnje. On je dao tri konstrukcije. Pod jedan – da ga je pitao isto kad i Stanka. Druga konstrukcija, pod dva – da ga je pitao kasnije kada ga je sreo, i to u prolazu. I treća konstrukcija – misli da je to bilo te večeri ili sledeće večeri. Za tako važnu okolnost, mi nemamo van razumne sumnje dokaz da je on pitao kapetana Radića, tim pre što mi smo pružili Sudu dokaz da je 21. jedanaestog Radić imao smotru svoje čete, koju je izvršio zamenik komandanta Prvog motorizovanog bataljona, kapetan Stijaković. Dokaz za to su i svedoci: Vučković, Zirojević, Stojanović i naravno, Stijaković. Ovaj svedok je pokušao da nam pokaže da govori autentično, pa čak i naknadno u belešci koju je priložio Sudu, da da potvrdi svojim navodima. I pozvao se na dva svedoka: jedan se zove dobrovoljka Daca, a drugi Slaviša Pavlović iz Smedereva. Časni Sude, oprobani recept kod lažnog svedoka – i on se poziva na dva mrtva svedoka. Mi ne možemo proveriti da li je on razgovarao sa Dacom, jer je mrtva, niti sa Slavišom

Pavlovićem, jer je i on mrtav čovek. On kaže da je, kada smo ga ispitivali oko beleške upravo za ovog Slavišu Pavlovića, kada je pitan: Kada je upisao ime Slaviša Pavlović, znači saznanje o događajima nakon Ovčare, svedok P-002 kaže: "To sam kasnije upisao, jer mi je rekao Aleksandar Vasiljević kako se ta osoba zove". Zamislite apsurdna da mu kaže general Jugoslovenske narodne armije kako se zove jedan dobrovoljac iz Smedereva posle pet godina, koga on nije nikada ni video. I to Sud uzima kao ozbiljnu tvrdnju. I ono što je najgore po ovog svedoka i što ruši njegov kredibilitet, on je ranije dosta toga pisao, pa je prepravljao. I ima to u "final brief-u", gde piše u ovom delu koji govori o zločinima na "Ovčari", da je pitao Stanka: "Zašto to niste diskretno, odnosno diskretnije uradili?". Zamislite stav svedoka 1991. godine koji odobrava zločin nad u tom trenutku nevinim ljudima, koji kaže – "Zašto to niste... " krijući, odnosno "...diskretnije uradili?" nikome ne prijavljuje, i sačekao je trenutak da pređe u opozicioni list posle pet godina, i dobio je ideju da zaradi novac. Slagao je, i zato će verovatno neko ko je izmislio sve ove činjenice, sačinio lažni dokumenat, nadam se takođe odgovarati. Sada ću reći nešto o odgovornosti optuženog, pošto je to ono što više interesuje ovaj časni Sud, nego ovo što sam prethodno... Ako govorimo o zajedničkom zločinačkom poduhvatu, časni Sude, Tužilaštvo tvrdi da su Mrkšić, Šljivančanin i Radić zajedno sa ostalim članovima zajedničkog zločinačkog poduhvata, izvršili plan da progone Hrvate i druge nesrbe koji su bili prisutni u vukovarskoj bolnici. Tamo se... pa se tu navode tri stvari koje vezuju za ovo ostvarenje plana da progone Hrvate. Pod jedan – da je Mrkšić odredio Šljivančanina da bude zadužen za evakuaciju bolnice. Pod dva – da je evakuacija bila izvršena pre dolaska međunarodnih posmatrača; I tri, ono što se vezuje za mog klijenta – da je trijaža i selekcija bila izvršena uz pomoć Radića, oficira Gardijske motorizovane brigade. Miroslav Radić časni Sude nije učestvovao u donošenju bilo kakvog plana, niti je učestvovao u selekciji, pretresu, niti trijaži, i o tome su se izjasnili svedoci: Šljivančanin, Simić, Paunović, Vukašinović i Karan. Tužilaštvo tvrdi da su zločini bili u okviru cilja zajedničkog zločinačkog poduhvata, i da je svaki od optuženih imao nameru da izvrši ove zločine, i to neki od ovih zločina. Tužilaštvo smatra da je morala da postoji zajednička akcija i to je tačno. Ali, drugi učesnici zajedničkog zločinačkog poduhvata koje navodi ovde taksativno Tužilaštvo, Miroslav Radić kao komandir čete, jedne čete, nije imao nikakvu zajedničku akciju sa članovima zajedničkog zločinačkog poduhvata, kako to tvrdi Tužilaštvo da su oni bili. On nije imao nikakav plan sa pripadnicima Teritorijalne odbrane Vukovar, niti je na bilo koji način delio nameru da se ostvari taj plan. Meni je žao što su neki svedoci iskrenim svedočenjem ovde rekli Sudu istinu, a Tužilaštvo je to protumačilo drugačije kroz svoj završni podnesak. Zajednički plan je bio progon Hrvata, a zločini za koje odgovora i Miroslav Radić su deo tog plana. I sad Tužilaštvo kaže da ako oni nisu bili deo zajedničkog plana, alternativno postavlja mogućnost da su bili predvidljivi, i da je Radić prihvatio rizik. Međutim, opet ću se... Više se puta ponavljam, samo zato što u završnom podnesku Tužilaštva i završnoj reči se te stvari kod mojih poštovanih kolega ponavljaju. Dakle: nije bio prisutan u bolnici za vreme evakuacije, nije bio u kasarni uopšte, nije bio na "Ovčari" uopšte. I onda je sasvim jasno da nije mogao da izvrši nikakav progon Hrvata, da nije imao zajednički plan, da nije bilo zajedničke akcije, i da nije mogao da vrši: ubistva, mučenja, surova postupanja, vršenje nehumanih... nehumanih dela nad zatvorenicima iz bolnice, u bolnici, u kasarni i na "Ovčari". Očigledno je da ni u altrnativnom delu, ovaj... koji sam pomenuo, tužiočeve postavke, da ako nije bilo zajedničkog plana, Radić nije mogao predvideti, niti je voljno prihvatio,

znači nije voljno prihvatio učešće u zločinu. Što se tiče ranije koncepcije plana, o kome govori Tužilaštvo, da za postizanje zajedničkog plana može da se materijalizuje i bez prethodne pripreme, širi tezu Tužilaštvo, i može proisteći iz nekih činjenica. Teoretski tačno. Međutim, Tužilaštvo kaže da su prvi koraci ka zajedničkom planu da se: progone, okrutno tretiraju, muče i ubiju zatvorenici započeli pre 19. i 20. novembra 1991. godine, gde uglavnom tu više se osvrće na položaj Šljivančanina i Mrkšića, a manje na Radića. Što se tiče Teritorijalne odbrane Vukovara i članova zajedničkog zločinačkog poduhvata, o tome ću se veoma malo izjasniti, pošto ću se osvrnuti na ono o čemu je Tužilaštvo najviše insistiralo - da su bili podređeni kapetanu Miroslavu Radiću, a nisu, tako da njihov status i odnos i uloga u zajedničkom zločinačkom poduhvatu je potpuno neinteresantna za Odbranu Miroslava Radića. Tužilaštvo kaže da je Radić i njemu potčinjene jedinice su doprineli izvršenju zločina. Zašto sam rekao da neću detaljno obrazlagati? Zato što ponovo Tužilaštvo kaže: Radić i njemu potčinjene jedinice su učestvovala u trijaži pod jedan. Pod dva, da je Radić zajedno sa Šljivančaninom viđen u kasarni, i da je najmanje tri vojnika poslao na "Ovčaru". Radićeva namera da radi zajedno sa kooptuženima i drugim članovima zajedničkog zločinačkog poduhvata da bi se postigao, to jeste ostvario zajednički plan i cilj, predstavlja trijažu i premlaćivanje ljudi u bolnici i kasarni, i da je Radić bio svestan tog premlaćivanja i zlostavljanja. Apsolutno to, naravno, negiramo zbog poznatih činjenica koje smo isticali u toku Odbrane i njegovog neprisustvovanja na ovim mestima. Dalje se kaže da je Radić propustio da reaguje kada su se vratila ta tri vojnika, kao treća okolnost, i da je bio svestan cilja zbog toga, kao i tajne evakuacije. Pomenute jedinice nisu bile potčinjene Radiću. Stav Odbrane Radića je da nije poslao vojnike na "Ovčaru", pa zbog toga nije mogao biti svestan niti ubijanja, niti premlaćivanja za "Ovčaru"... na "Ovčari". Tužilaštvo takođe navodi da je bio zabranjen pristup međunarodnih posmatrača u bolnicu. O tome su se kolege izjašnjavale, neću se ponavljati. A ono što je važno, ponovo u ovom kontekstu, kada se govori o znanju optuženih, o nasilnom ponašanju Teritorijalne odbrane pre evakuacije bolnice, Tužilaštvo kaže da je Radić mogao znati za informaciju Prve vojne oblasti, jer po liniji komandovanja - on je morao to da sazna preko Tešića. Na te okolnosti nikakvi dokazi nisu izvođeni. Zatim se ponovo pominje prijateljstvo sa Karanfilovim, znači neko sa kojim je Radić bio u Vojnoj akademiji četiri godine, a ne samo on, imao je jedno obično prijateljstvo, a taj susret na kome se trebalo govoriti o Teritorijalnoj odbrani - nije ni bio, nije se ni dogodio. Što se tiče učestvovanja u zajedničkom planu, uglavnom se Tužilaštvo oslanja na... pre svega, na onaj "briefing" koji je bio u Negoslavcima onog dana. Pa ako je to tako, onda je bilo očigledno ako Radić učestvuje u zajedničkom zločinačkom poduhvatu, ako se pravi plan, da bar se jedanput pojavi u Negoslavcima na tom "briefingu", gde su bili Mrkšić, Šljivančanin i svi ostali koji su činili, da tako kažem, komandni kadar. E, zato Tužilaštvo pokušava nekako da domami, pod znacima navoda, kapetana Radića u Negoslavce, pa da to bude bar jednom ili dva put, kada je otišao po onu dozvolu, a da se stavi u kontekst da je on prosto saznavao plan na neki drugi način. Dakle, Radić nije dodatno doprineo da se ostvari taj plan, jer nije ni znao a samim tim nije imao ni svest da učestvuje u selekciji u bolnici, i da prisustvuje događajima u kasarni, a nije znao ni za sednicu Vlade, nije bio prisutan na "Ovčari", tako da u potpunosti mislim da je Odbrana dokazala ove navode. Uvažene kolege su posebno dali osvrt na nameru. Znači, namera je nešto što je inače veoma važno u ovom pravnom razmišljanju, i kaže da su optuženi delili nameru. Pa opet se opet u ovoj konstrukciji tvrdi

da je Radić učestvovao u pretnjama i zlostavljanjima 18. jedanaestog, da je Radić učestvovao u selekciji u kasarni kad su ovi... i u bolnici. Navode se neki svedoci. Međutim, Tužilaštvo nije dokazalo da je Radić bio svestan, kao što nije ni propustio da mu bilo ko šta raportira kada dolaze sa "Ovčare" - ona tri vojnika, zato što nikoga nije tamo ni poslao. Ono što će više interesovati... dakle, ne bih se više ovim problemima bavio, jer se to sve ponavlja i sve se vezuje praktično za... za tri okolnosti, znači za tri mesta u kojima Radić nije imao nikakvu ulogu, i ta tri mesta ga uvode u jedno ozbiljno krivično delo za koje je zaprećena jedna ozbiljna krivična sankcija, koju je čak na zaprepašćenje Odbrane i saopštilo Tužilaštvo. Ali pošto Tužilaštvo nije pružilo ozbiljne i valjane dokaze, onda se više time nećemo baviti. Individualna krivična odgovornost 7(1) i 7(3). Radić je bio svestan pretnji zatvorenici, bio svestan reputacije i predvideo događaje, tvrdi Tužilaštvo kada je citirao svedoka P-016 i izjavu navodno Radićevu: "To su mrtvi ljudi". Međutim, pošto je to pogrešan vremenski kontekst, pošto se tom svedoku ne može verovati, onda ove... svest o svim ovim radnjama po stavu Odbrane otpada, tako da ni Radić nije mogao ni da sprečava zlostavljanje niti u bolnici, niti u kasarni, niti na bilo kom... niti na samoj "Ovčari". Što se tiče *actus reus-a* za član 7(1), tužilac tvrdi da je Radić pomogao i podsticao glavne izvršioce zločina, tako što je učestvovao u zlostavljanju i uklanjanju žrtava iz bolnice, i što je učestvovao u procesu selekcije u kasarni, opet. Znači, opet se vraćamo na ovaj vid odgovornosti. Radićeva pomoć glavnim izvršiocima, posebno se apostrofira ta selekcija, pomaganje Šljivančaninu u selekciji, opet se navodi: Njavro, Anto Arić i to sve apsolutno Odbrana smatra da ne treba komentarisati, jer ako ne postoji u onom obliku kako smo negirali, onda u smislu individualne odgovornosti član 7(1) ne može ni da postoji. Radić nije vršio reSelekciju u kasarni JNA. A što se tiče stava da je Radić dozvolio redovnim vojnicima da učestvuju u zločinima na "Ovčari", pa čak i iz onoga što saopštava taj svedok, ne vidi se da je on mogao da ima i takvu nameru, i da je imao svest da može da se desi zločin na "Ovčari". Čak i iz one izjavu, koju kada bi tretirali u najboljem svetlu, ne bi mogli prihvatiti kao dokaz u ovom postupku. Dakle, izvedenih dokaza ni van razumne sumnje nije dokazano da je Radić s nekim imao zajednički plan, odnosno da je postojala koordinisana kooperacija između njih kao saizvršilaca. Sami tim i *mens rea*, kao nešto o čemu moramo da se... na šta moramo da se osvrnemo - da je Radić znao da svojim aktima pomaže i propustima - ne stoji, jer Radić: nije bio u bolnici i kasarni, nije bio upoznat sa kriminalnim sklonostima glavnih izvršilaca, nije učestvovao u selekciji bolnice, nije učestvovao u pretnjama i zlostavljanjima 18. novembra, nije bio prisutan u kasarni kada je onih 20 izvedeno iz autobusa, nije imao nameru da vrši diskriminaciju na političkim, rasnim i religioznim osobama, dakle on nikakvu diskriminatorsku... niti je u tom pravcu mogao Sud bilo... Tužilaštvo mo... moglo bilo šta da dokaže, tako da Tužilaštvo nije dokazalo da je optuženi imao traženu *mens reau*, da je znao da će njegovo ponašanje pomoći u izvršenju zločina, ili da je bio svestan značajne verovatnoće da će njegovo ponašanje pomoći izvršenju zločina. Što se tiče člana 7(3) časni Sude, tu se bavimo efektivnom kontrolom, i to je veoma važno pitanje. Tužilaštvo tvrdi da je postojala kontrola *de jure* i *de facto*. Odbrana je to osporavala - da je imao efektivnu kontrolu Radić nad pripadnicima TO Vukovar i odred Leva Supoderica. A posebno ću skrenuti pažnju na 10. novembar 1991. godine. Ova... ovo Tužilaštvo je imalo ambiciju u svom završnom podnesku, ovde ću posebno na to da se osvrnem, da koristi pravne i doktrinarne dokumente, i da se pozove na svedoke koji su vezani za, pre svega, efektivnu kontrolu.

Što se tiče pravne i doktrinarne regulative na koju se poziva Tužilaštvo, upućujemo sledeće: nedvosmisleno je tačno da je u Jugoslaviji, to jeste u SFRJ postojala pravna i doktrinarna regulativa. Ona je egzistirala mimo uticaja Mirolava Radića, a on je bio dužan da je primenjuje kao komandir čete. Pod dva: u oružanim snagama SFRJ postojao je utvrđen sistem rukovođenja i komandovanja. Pošto je to egzistiralo mimo uticaja Mirolava Radića, on je bio dužan da poštuje taj sistem. Što se tiče upućivanja Radića u Vukovar, on nije mogao da utiče na njegovo upućivanje u Vukovar. Nije mogao da utiče na... na zadatak koji je dobila Gardijska motorizovana brigada, Prvi motorizovani bataljon i njegova Treće motorizovana četa. Utvrđene su kao nesporne činjenice, kada analiziramo i veštake Tužilaštva i veštaka Odbrane Forcu sledeće: Teritorijalna odbrana bila je organizovana na najnižem nivou pa do republičkog nivoa. Postojala je i Teritorijalna odbrana - opštinska Teritorijalna odbrana Vukovara. U određenom trenutku, podelila se na Teritorijalnu odbranu – hrvatski deo i srpski deo. Onaj hrvatski deo, to je onaj deo koji je bio protiv otcepljenja... bio za otcepljenje iz SFRJ, i koji se nije zalagao da stane na stranu Jugoslovenske narodne armije - da bi se sačuvala celovitost Jugoslavije. Utvrđeno je kao činjenica da je odred Teritorijalne odbrane najviša jedinica Teritorijalne odbrane prostorne strukture, i to veštak Theunens bi morao dobro da zna, i to je velika manevarska snaga na jednom prostoru. Postojanje Teritorijalne odbrane Vukovara je nesporno časni Sude, i pre dolaska Gardijske motorizovane brigade u Vukovar. To potvrđuje pisana zapovest o blokadi i napadu, dokaz broj 405, koju je izdao komandant Gardijske motorizovane brigade Mrkšić 1. desetog 1991. godine, gde se pod tačkom 3 pominju susedi. Govori se o Teritorijalnoj odbrani Vukovara kao susedima koji imaju četiri čete. Bili su dobro opremljeni i obučeni, naoružani i imali su svoju logistiku. Borbena pravila koja su važila u JNA, ovo je mislim važno za... za nas, to su pravila brigada – bataljon i četa - vod, ona su doslovce utvrdila kojom jedinicom može biti koja jedinica ojačana u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Znači, kojom jedinicom i koja jedinica može biti ojačana u Jugoslovenskoj narodnoj armiji. Pa je tamo u tim Pravilima četa – vod predviđeno da samo se može, što se tiče motorizovane čete, da je mogla biti samo jedan... jedan deo čete, to jeste vod mogao biti ojačan jedinicom Teritorijalne odbrane. Nikako četa cela nije mogla biti ojačana, ili da joj se pridoda odred Teritorijalne odbrane. To je apsolutno isključeno. Ali da je postojao dobar sistem rukovođenja i komandovanja, kako kaže veštak Tužilaštva da je bio dobar, gotovo kao u NATO-u, NATO paktu, to je vrlo lako zaključiti da po ovom sistemu komandovanja Mrkšić i ostale starešine su znali odredbe ovoga pravila, koje se jedinice mogu pridati ili prepočititi kojim jedinicama, i to se primenjivalo u praksi. Takođe, što se tiče privremenih sastava: operativna grupa, jurišni odred, jurišne grupe - ni u jednom doktriniranom pravilu na koje se pozivalo i Tužilaštvo, ne stoji da se četa pominje u ulozi jurišne grupe. Nijedno pravilo to ne pominje. Uostalom, ako zamislimo jednu ulicu gde su se vodile operacije u Vukovaru, i da su zgrade bile oko ulica kako smo ovde takođe plastično čuli od svedoka, u tu jednu ulicu nije ni mogla da stane četa kojoj bi bio pridodat odred Teritorijalne odbrane. Znači, samo je mogla da bude jedna grupa, jer je to bila borba u naseljenom mestu, od kuće do kuće. Komandovanje oružanim snagama SFRJ akceptira se u pravo odlučivanja, naređivanja i kontrole, odlučuje se ko naređuje, kontroliše, to jeste onaj ko naređuje i kontroliše, taj i komanduje. Ja ću sada ukratko da se osvrnem brzo na nekoliko važnih tačaka iz Tužilačkog završnog podneska, tačka 36 - kada se govori da je svaki motorizovani bataljon Gardijske motorizovane brigade imao u proseku 700 ljudi je

netačno, jer je motorizovani bataljon Prvi, demaršovao u Vukovar sa 428 ljudi. Kada kaže tužilac u tački 41 da je Radić bio na dužnosti komandira Treće jurišne grupe, samo jednim primerom ću dokazati da je to netačno. P-022 na strani 5.000/18 kada govori o Đankoviću kaže sledeće: "Njegov sin se zove Miroslav, koji je bio Miroljubov zamenik. Kada je Miroljub ranjen, major Tešić ga je imenovao da vodi Teritorijalnu odbranu jedinice na pravcu naše čete". Šta su važne ovde tri stvari? Znači, imenuje ga Tešić, a ne Radić, znači nije na čelu bilo kakve jurišne grupe. Vodi ih Miroslav Đanković, znači Teritorijalnu odbranu, a ne Radić. I "nalaze se na pravcu naše čete", dakle na pravcu čete a ne... nisu inkorporisani u okviru te čete. Tužilaštvo kaže u tački 46 da je imao Radić komandno mesto. Komandno mesto naravno nije postojalo, samo osmatračnica. Velika je razlika u strukturi između komandnog mesta i osmatračnice - u samom pojmu. Treće – komandir čete četom komanduje iz borbenog rasporeda. Osmatračnica je uvek tamo gde se nalazi komandant čete. Ali postoji mesto gde se on odmara, i to se zove osmatračnica. Tako da nikada ne može postojati komandno mesto, već samo može postojati na nivou višem, kao što je bataljon pa nadalje, odnosno na nivou bataljona. U tački 54 tužilac kaže, a to nije tačno, da su JOD-ovi formirani 15. oktobra 1991. godine, bili ojačani sa TO Vukovar, kako tvrdi tužilac. Prvo pridavanje Teritorijalne odbrane Petrova gora JOD-u 1 datira od 29. desetog 1991. godine. Drugo, prethodnom analogijom, apsolutno je netačno da je Trećom jurišnom grupom komandovao Radić, a da je ona uključivala Levu Supodericu i Petrovu goru. I treće – navedeno u tački 54 ne znači da je Operativna grupa Jug bila odgovorna za logističku podršku TO Vukovar, jer je ona nju već imala, kao što smo ranije napomenuli. Postoji naredba strogo pov. 235/1 Operativne grupe Jug za produženje napadne operacije Vukovar od 29. desetog 1991. godine koju već mi dobro znamo, gde kaže: "Odred Leva Supoderica i Petrova gora su bile među snagama koje su uključene u JOD 1". Ali Prvim JOD-om je komandovao Tešić, a ne Radić - to je na osnovu ove doktrine. Tačka 55 – kaže se od strane Tužilaštvo da dobro misli svedok Vuga kada kaže za važne stvari oko pretpočinjavanja zahteva se pismena naredba. Prihvatamo da je to tačno. Voleo bih da mi Tužilaštvo pokaže pismenu naredbu o pretpočinjavanju Teritorijalne odbrane Vukovar i Leve Supoderice Radićevoj Trećoj četi. Pošto toga nema, onda ona nije bila ni pretpočinjena. Zatim se pominje u tački 55 pukovnik Trifunović, pominju se... mnogo stvari, ali Tužilaštvo izbegava da kaže ono što je izjavio Trifunović pred ovim Sudom - da je odredima Leva Supoderica i Petrova gora komandovao isključivo Borivoje Tešić. Jer Tešić je njemu podnosio izveštaje u... i tako ih je zavodio u ratnom dnevniku. Nije mu podnosio izveštaje u ime ovih... Teritorijalne odbrane i Leve Supoderice, nije mu podnosio Radić. U tački 55, jedino može biti tačna samo zadnja rečenica tužiočevog završnog podneska - o najranijem pretpočinjavanju Leve Supoderice i Petrove gore, ali od Gardijske motorizovane brigade ka drugim jedinicama. I rekao sam – od Gardijske motorizovane brigade, a ne od neke druge jedinice, pogotovo ne od Radića. Tako i piše. Radiću je komandovao Tešić. Kada se govori u tački 56 - da je Mrkšić omogućio da rukovodi i komanduje Radićem nesporna. Mrkšić nikada nije doneo odluku koja se odnosila neposredno na Radića. Nijednom nije Radiću naredio bilo šta, niti je kontrolisao Radića. Dakle, on mu nije neposredno komandovao. To je veoma važno. Njemu je komandovao Tešić. U tački 56(b) tužilac tvrdi, dakle samo tužilac tvrdi da je Mrkšić odredio Miroljuba Vujovića za komandanta TO Vukovar. Dakle, ako bi tu logiku prihvatili, sasvim je nedvosmisleno kome je mogla biti potčinjena TO Vukovar. U tački 3. 61, sasvim proizvoljno tvrdi da su Radiću bili

potčinjeni Leva Supoderica i Petrova gora i da je to počelo najkasnije 15. oktobra 1991. godine, a nije se završilo pre 21. novembra 1991. godine. To kaže tužilac. Apsolutna neistina, jer u odluci komandanta Operativne grupe Jug od 15. oktobra 1991. godine odred Petrova gora navodi se kao sused Prvog motorizovanog bataljona, dok se odred Leva Supoderica uopšte i ne pominje. S druge strane, ne postoji pisani dokument o kome sam maloprije govorio, na kome insistira Tužilaštvo, koji bi dokazao da su oni prepočinjeni Radiću. Posebnu grešku u tvrdnji da su Leva Supoderica i Petrova gora bili potčinjeni Radiću, tužilac čini u tački 63, kada kao dokaz pokušava da se uvede ono što je Radić rekao u svom intervjuu. Radić je mogao i da se hvališe. Ja sam objasnio izjavu... kako je glasila izjava Vukosavljevića u pogledu onih 400 ljudi. Ali ako veruje Radiću u intervjuu, zašto Tužilaštvo ne veruje Radiću ovde na ovom suđenju, kada kaže da nije komandovao odredima Leva Supoderica i Petrova gora. Treće, što je najvažnije, odred Teritorijalne odbrane, dakle odred Teritorijalne odbrane nije mogao biti potčinjen komandiru čete, a pogotovu ne takva dva odreda, jer odred je mnogo veća formacija sa mnogo većim brojem ljudi. U podršku tome imamo pisani dnevnik koji je vodio Stijaković, i koji kaže da je stigao u Vukovar sa 428 vojnika i oficira. Ovo je vrlo važno. Ako se pažljivo saberu svi u bataljon, pridošli dobrovoljci i rezerva, to je oko 500 lica tokom trajanja operacije Vukovar ukupno. Da se ne radi o odredima Leve Supoderice i Petrova gora, može se vrlo jednostavno časn i nedvosmisleno utvrditi i dokazati upoređivanjem dnevnika koji je pisao Stijaković i ratnog dnevnika Gardijske motorizovane brigade. Naime, najveći broj dobrovoljaca i rezervista koji su mobilisani u Prvi motorizovani bataljon, je došao u periodu 26. do 29. oktobra 1991. godine, što se poklapa sa ratnim dnevnikom Operativne grupe Jug. Dakle, pridodat je ovaj odred JOD-u 1, znači Tešiću, a ne Radiću. Što se tiče ovog intervjua, da ne zaboravim, mislim da je važno da naglasimo kako piše u naslovu tog intervjua. Glavni naslov tog intervjua glasi "Rat mi se ogadio". To je stav Miroslava Radića, koji u tom intervjuu pored te jedne rečenice oko koje se vrti Tužilaštvo godinu dana, koja nije autentična, jer nismo uspeli da proverimo, a i da jesmo, objasnio sam šta znači 500 ljudi, on govori da sve sukobe treba rešavati mirnim putem, da mu se rat ogadio, da je on čovek za mir, i zato je napustio vojsku 1992. godine, jedini oficir tada iz Vukovara. I to je njegov stav o ratu i njegov stav o zločinima, i njegov stav o svemu, koje Sud mora da prihvati... ima u vidu kada pokuša da proceni intervju. Važniji su svi drugi, čini mi se, pisani dokazi, nego jedan intervju i deo rečenice koji je istrnut iz konteksta. Zatim kada se kaže "klima odgovornosti", opet Tužilaštvo pogrešno tumači, jer Radić je bio disciplinovan, odgovoran. Čudno je da tužilac navodi svoja tri vojnika, tačka 65, kojima je Radić komandovao kako oni kažu, i time potvrđuje po njegovom mišljenju da je Radić komandovao Levom Supodericom i Petrovom gorom, a pri tome ne veruje se Stijakoviću, zameniku Tešića i Trifunoviću. Stijaković, ali i komandiri četa Vučković i Zirojević su nedvosmisleno tvrdili da je zadatke komandirima četa davao Tešić; i komandantima Teritorijalne odbrane istovremeno je zadatke davao Tešić, TO komandantima: Jakšiću, a kasnije Vujoviću. To nam je rekao Jakšić – kada smo bili na komandnom mestu Prvog motorizovanog bataljona, posebne zadatke su dobijali komandiri četa. Mi smo imali zadatke, ali sam ja komandovao svojim komandirima četa – jer Teritorijalna odbrana je imala one četiri čete, koje sam pomenuo napred. U tački 67, tužilac želi da pokaže kako zna doktrinu... izvinjavam se... misli da zna doktrinu oružanih snaga SFRJ o načelima rukovođenja i

komandovanja, i navodi da od 29. oktobra 1991. godine ta je doktrina bila da sve snage koje djeluju u istoj oblasti, budu potčinjene jednom komandantu.

prevodioci: Molimo da čitate malo sporije.

ADVOKAT BOROVIĆ: Čitao bih sporije, ali nemam vremena. To nije sporno. Taj komandant u operaciji Vukovar bio je Mrkšić, komandant Operativne grupe Jug, a u sektoru Prvog JOD-a Tešić, komandant Prvog motorizovanog bataljona. U tom kontekstu treba tumačiti ovaj stav. Radić, kaže Tužilaštvo u tački 68, da je komandovao svim jedinicama na svom pravcu dejstva. Tačno. Svim svojim jedinicama, i imao koordinaciju akcije sa drugim jedinicama Teritorijalne odbrane - ali nije komandovao. U tački 71, Tužilaštvo kaže da je Radić priznao da je on bio jedini oficir koji je imao završenu Vonu akademiju, i da je preuzeo dužnost i odgovornost planiranja borbenih operacija. Četa nije nivo koji planira borbene operacije. Operacija je najviša kategorija borbenih dejstava i planira se na operativnom i stratejskom nivou. Ako je Radić crtao neke šeme, ugovarao signale, koordinirao rad, to uopšte nije bilo planiranje operacija, niti je imao nikakvo komandno mesto. Nisu se održavali nikakvi redovni sastanaci, niti je bilo redovnih sastanka. Nikada Radić nije upisan u ratni dnevnik, nego je upisivano ime komandanta JOD-a, i tako dalje. Potvrdu Radićevih stavova da nije komandovao TO-om Vukovar i Levom Supodericom možemo naći u dnevniku Prvog motorizovanog bataljona koji je vodio Stijaković. Drugo, izuzetno su precizne odluke Mrkšića od 14. jedanaestog i 16. jedanaestog koje smo ovde uveli kao dokaze. O tim odlukama nedvosmisleno se razdvaja JOD 1 i Prvi motorizovani bataljon. To razdvajanje znači nove zadatke i dalja dejstva na različitim pravcima. U tački 83 o važenju naređenja Mrkšića od 14. jedanaestog, naime, nedvosmisleno je jasno šta znači JOD 1 minus Prvi motorizovani bataljon. To znači izričito naređenje komandanta Operativne grupe Jug da se razdvajaju Prvi motorizovani bataljon i ostale snage. Ostale snage su Petrova gora i Leva Supoderica. Oni su razdvojeni 14. jedanaestog i to trajno. 18. jedanaestog je pao Vukovar. I sad ne bih da stalno ovde optužujem Tešića, niti ga uopšte optužujem. Smatram da je i on častan oficir i da on ne bi dozvolio bilo šta da se desi na "Ovčari", ali 18. jedanaestog on je ima *ide jure* i *de facto* kontrolu, koja je mogla prestati 18. jedanaestog, kada prestaje potreba za jurišnim odredom. Ali ako je prepočinjena TO Vukovar 21. jedanaestog, nikako nije moglo od Radića da bude prepočinjena 80. kragujevačkoj brigadi. Mogla je samo od JOD-a 1. I to je činjenično stanje potpuno i nesporno utvrđeno, tako da Miroslav Radić uz podršku svedoka: Stijakovića, Force, Trifunovića je osoba koja nije imala ulogu nekoga ko komanduje i rukovodi jedinicama Teritorijalne odbrane i Leve Supoderice. Što se tiče... vidim da imam još... još tri minuta... pet minuta. Malo mi je Domazet prekoračio pet minuta. Ako biste mi dozvolili, ja bih vas zamolio, imam još pet minuta da...

prevodioci: Sutkinja nije uključila mikrofon.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Juče smo išli do 19.07 časova, pa vam dajem još pet minuta. Ravnopravnost.

ADVOKAT BOROVIĆ: Hvala. Hvala. Radićeva svesnost zarobljenika i TO Vukovar na "Ovčari" – ovde se tvrdi da je on poslao svoja dva vojnika. Oni mu nisu blagovremeno

raportirali, nisu se blagovremeno vratili. S toga Tužilaštvo zaključuje da je bio svestan... da je bio potpuno svestan da će oni učiniti zločine. Mi smo to osporili kroz tumačenje izjava ovih svedoka i dokazujući da oni nemaju kredibilitet. A što se tiče naknadnog saznanja, ovo što se desilo na "Ovčari", ja mislim da smo više nego ubedljivo ovde pokazali da je Tužilaštvo imalo šansu da kaže da li su ta tri vojnika bila na "Ovčari". Za Štuku sam... Za jednog svedoka sam, pardon, čini mi se, ukazao šta nije tačno, jedan svedok je mrtav, a jedan je bio u rukama Tužilaštva. Poručnik Hadžić je davao intervju Tužilaštvu. On nije rekao da je bio na "Ovčari". I zašto ga Tužilaštvo nije izvelo kao svedoka da mi ovde na Sudu proverimo relevantnost onoga što tvrdi jedan svedok koji je... se ranije pozivao na dva mrtva svedoka, a sada na jednog živog, koga Tužilaštvo nije izvelo pred ovaj Sud. Onda bismo bili sigurni u ono što se tvrdi – da je poslao tri svoja vojnika, i tako dalje. Što se tiče alibija, ja mislim da je Tužilaštvo moralo znati da postoji odluka ovog Pretresnog veća upravo vezano za svedoke Vučkovića i Zirojevića, kada je Pretresno veće konstatovalo da u datim okolnostima očekivani iskaz svedoka Odbrane Zorana Zirojevića i Davora Vučkovića u striktnom smislu ne može se okvalifikovati kao dokaz kojim se potkrepljuje alibi u smislu Pravila 67(a). Mi i dalje čujemo da se stalno govori o alibiju. U svakom slučaju, ova dva svedoka su bila vrlo decidirana. To su ljudi koji su zahvaljujući onome što je izjavio Tešić u intervjuu Tužilaštvu, našli potvrdu u svom svedočenju. Nisu oni znali da će Tešić pre nekoliko... pre dosta dugo vremena, u intervjuu koji je dat Tužilaštvu, izjaviti da mu je Vučković rekao da je sa Radićem bio na večeri 20. jedanaestog. Zašto nije doveden Tešić, a predlagali su ga i Tužilaštvo i Odbrana prvookrivljenog? Dakle, mi smo, sledeći princip koji je ustanovljen toga dana u sudnici, kada je kolega Weiner predočavao izjavu Tešićevu koju je davao kroz intervju Tužilaštvu, i mi iskoristili to pravo i predočili ono što je on izjavio: "Tačno je da je Miroslav Radić 20. uveče bio zajedno sa Vučkovićem". Tako da je to više od alibija. Da li su oni, njih dvojica, to... se razgovarali sa Tešićem 21.? Moguće, a nije ni važno, kao što smo rekli u završnom podnesku. A moguće je. Ako je 21. bio u Beogradu, mogao se vratiti uveče. Mi nismo tu izveli dokaz, niti je to interesovalo Odbranu, niti smo trebali da predočavamo svedoku Mrkšićevom da li je on video Tešića, i kada i u koje vreme, ako tužilac tog svedoka koristi u smislu da on ne govori istinu u pogledu Mrkšićevog svedočenja. Radić nije sprečio pripadnike Teritorijalne odbrane, kaže tužilac. Evo, vrlo brzo ću završiti. Ako ih nije sprečila 80. motorizovana brigada iz Kragujevca uveče u 22.30, kada su: znali, videli, mogli sprečiti, ne znam zašto bi imao obavezu u svim ovim okolnostima Miroslav Radić da to spreči? Dakle, mogli su ih u 22.30 sprečiti pripadnici 80. motorizovane brigade. Miroslav Radić da kazni pripadnike Teritorijalne odbrane naravno da nije imao ni razloga, ni potrebe. U 06.00 sati ujutro 21. jedanaestog, oni su bili pretpočinjeni 80. kragujevačkoj brigadi. Časni Sude, pošto ste mi omogućili ovo vreme, ja ne bih više dužio. Ja bih samo zamolio da Sud vrlo pažljivo razmotri sve ove dokaze, da oslobodi Miroslava Radića za sve tačke od 1 do 8 optužbe za krivična dela kršenja rata i zakone običaja i zločine protiv čovečnosti, upravo iz razloga što je to bio jedan častan i pošten oficir, čovek koji ima dvoje dece. Žena mu je sudija. I to je neki kriterijum, kada se bira bračni drug. Zato što je čovek imao visoka... odlikovan visokim odlikovanjima, i svaka kazna bi strašno narušila integritet njegove porodice. I ono što sam na samom početku rekao: "Strah životu kalja obraz često" je stvarno njegov odnos prema životu, časti i poštenju, i zato je i proveo četiri godine u pritvoru sasvim svesno da će na kraju ovaj časni Sud doneti oslobađajuću presudu. Hvala.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Hvala, gospodine Boroviću. Vidim gospodina Lukića na nogama?

ADVOKAT LUKIĆ: Vrlo kratko, poštovani Sude. Ja bih zamolio da mi se odobri još pola časa više od mojih dva sata, iz prostog razloga što je gospodin Moore juče o mom klijentu pričao, isključivo o njemu dva i po sata. I značilo bi mi ako bi mi se to odobrilo. Danas je i Odbrana gospodina Vasića o mojim svedocima govorila. A ako ne... voleo bih to da znam sada. Meni bi trebalo još jedno možda petnaestak minuta, možda čak i manje od dva i po sata, ali s obzirom zaista na količinu činjenica o kojima je gospodin Moore samo govorio o mom klijentu, mislim da bi mi bilo korisno. Još jednu stvar bih hteo da napomenem. Meni je gospodin Moore rekao da on, to je rekao neformalno, da on možda neće koristiti svoje pravo na repliku, tako da bismo sutra potpuno adekvatno mogli onda da zaista završimo, ako ne bude replike gospodina Moorea. Ako on zadržava to pravo, neću... neću se koristiti time... svakako da se pozivam na to. Hvala.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Da li možete da nam pomognete u vezi sa tim, gospodine Moore?

TUŽILAC MOORE: Ja ne mogu nikako da se obavežem ni na šta, sve dok ne čujem argumente. Tražim od Pretresnog veća da ima na umu da smo mi imali jako puno materijala koji na kraju nismo koristili jer smo se držali našeg vremenskog rasporeda. Ono o čemu smo mi govorili nalazi se u našem završnom podnesku i podnesku mog uvaženog kolege.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Hvala vam, gospodine Moore.

SUTKINJA VAN DEN WYNGAERT: Gospodine Lukiću, za sutra imamo težak dnevni red, jer ne samo da imamo vašu završnu reč, nego je tu i želja optuženih da se obrate Sudu. A isto tako imamo i pitanje koje sam vam na početku navela i želim da čujem vaše argumente o tome, tako da mislim će biti veoma teško da se prihvati ovo što vi predlažete. Zato predlažem da se držimo onog rasporeda koji smo na početku zacrtali. Sa ovim danas završavamo sa radom. Nastavićemo sutra u 14.15 časova.

Sednica završena u 19.08 časova

Nastavlja se u petak, 16. marta 2007. godine u 14.15 časova

